

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ

Katedra profesní přípravy

Problematika návaznosti "Přípravy občana k obraně státu"
a profesní přípravy příslušníků Policie České republiky
Diplomová práce

Problematics of continuity of "Citizen preparation for state defense"
and professional preparation of members of Czech Police
Diploma thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

PaedDr. Ing. Jan Zelinka, Ph.D

AUTOR

Bc. Tomáš Kopecký

Praha

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, ze kterých jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 25. 02. 2024

.....
Bc. Tomáš Kopecký

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu práce panu PaedDr. Ing. Janu Zelinkovi, Ph.D za odborné konzultace a rozšíření obzorů v dané problematice.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá Problematikou návaznosti "Přípravy občana k obraně státu" a profesní přípravy příslušníků Policie České republiky. Cílem práce bylo zjistit stav připravenosti obyvatelstva na obranu státu a případné mimořádné události, diskutovat a navrhnout řešení v podobě občanských domobraneckých sdružení, jejichž jádro a velení budou tvořit bývalí a současní příslušníci ozbrojených bezpečnostních sborů, hlavně PČR a dobrovolníci z řad široké veřejnosti. Vyhodnocení proběhlo za pomoci dotazníkového šetření zaměřeného na dospělé populaci a za pomoci stanovených výzkumných otázek a hypotéz.

Klíčová slova

bezpečnostní hrozby, bezpečnostní rizika, branná povinnost, domobrana, obrana státu, problematika přípravy občanů

Annotation

This thesis deals with Problematics of citizen preparation for state defense and professional training of members of Czech Police. The goal of the work was to find out the state of preparedness of the population for state defense and possible extraordinary events, to discuss and to propose solution in the form of civil militia associations whose core and command would be represented by former and current members of the armed security forces, mainly Czech Police, and volunteers from the general public. The evaluation was carried out with the help of questionnaire focused on the adult population and with the help of research questions and established hypothesis.

Keywords

military service, militia, problematics of citizen preparation, security risks, security threats, state defense

OBSAH

ÚVOD	8
1.1 Základní pojmy	10
1.1.1 Definice státu	10
1.1.2 Definice státního občanství	11
1.2 Obrana státu	12
1.2.1 Vymezení bezpečnosti a její různá pojetí	12
1.2.2 Bezpečnostní systém v České republice	15
1.2.3 Bezpečnostní hrozby a rizika	16
1.3 Aktuální bezpečnostní hrozby a rizika ohrožující Českou republiku	17
2 ZAPOJENÍ OBČANA DO OBRANY STÁTU	19
2.1 Postavení občana při obraně státu	19
2.1.1 Institut aktivní zálohy	20
2.1.2 Účast občana na dobrovolném vojenském cvičení	21
2.1.3 Institut dobrovolného předurčení	21
2.1.4 Projekt POKOS	22
2.1.5 Stanovená záloha státu	22
2.2 Domobrana	23
2.2.1 Historie domobran	26
2.2.2 Existence domobran a participace občanů v zahraničí	31
2.2.3 Domobrana v novodobé historii České republiky	38
2.2.4 Ukončení činnosti domobraneckých uskupení	43
3 PRAKTICKÁ ČÁST	45
3.1 Popis výzkumu	45
3.2 Metodika výzkumu	45
3.3 Stanovené výzkumné otázky a hypotézy	46
3.3.1 Výzkumné otázky	46

3.3.2	Hypotézy	46
3.4	Výsledky dotazníkového šetření	47
4	DISKUSE A NÁVRHY MOŽNÝCH ADAPTAČNÍ OPATŘENÍ	73
4.1	Ověření hypotéz	73
4.2	Zhodnocení výsledků výzkumu	78
4.3	Návrh adaptačních opatření	83
4.3.1	Návrh domobrany	83
4.3.2	Marketingová kampaň a zvýšení informovanosti	85
4.3.3	Možnost výcviku pro občany.....	85
	ZÁVĚR	86
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
	JINÉ ZDROJE	92
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	94
	SEZNAM TABULEK	95
	SEZNAM GRAFŮ.....	97
	SEZNAM PŘÍLOH.....	99

ÚVOD

Tato práce se zabývá problematikou přípravy občana k obraně státu v návaznosti na profesní přípravu příslušníka PČR. Dané téma bylo zvoleno z důvodu aktuálnosti tématu, kdy zejména problematika přípravy občana k obraně státu je v naší republice dlouhodobě podceňována, i přesto, že je občanskou povinností, a zároveň morálním závazkem. Bezpečnost je jednou ze základních hodnot, které má stát zajišťovat, a jsou spojeny s jeho existencí. Náš stát se řadí mezi jeden z nejbezpečnějších, tudíž nebyl důvod se otázkou bezpečnosti zabývat. Avšak současné globální dění dokazuje, že riziko nebezpečí je přítomné a útok můžeme očekávat jak z vnějšku, tak i z vnitřku naší republiky. Zejména se může jednat o povstání a nepokoje, jak původního, tak nepůvodního obyvatelstva, blackouty, teroristické útoky na měkké cíle a různé hackerské útoky, které mohou ochromit celou naši společnost.

Naprostá většina občanů České republiky přenechává odpovědnost za bezpečnost a obranu na bedrech státu a profesionálních bezpečnostních složkách. Toto jednání lze považovat za chybné. Za hlavní součást bezpečnosti by se měl považovat připravený a informovaný jedinec, případně sousedská komunita, která by měla podniknout aspoň minimální opatření pro zajištění svojí bezpečnosti. Musí být položena důležitá otázka, zda armáda a bezpečnostní složky dokážou zastat svoji úlohu při krizových situacích většího rozsahu.

Z těchto důvodů se diplomová práce zaměřuje na zjištění aktuálního postoje občanů k jejich případnému zapojení do obrany státu, posílení bezpečnosti a navrhnutí opatření, která by tuto situaci zlepšila. Teoretická část práce se věnuje vymezení postavení státu a občana při obraně a specifikuje existující možnosti jeho zapojení, historický vývoj, příklady ze zahraničí a v neposlední řadě nastíní aktuální stav připravenosti občana. Práce čerpá z domácích i zahraničních literárních zdrojů. V praktické části byl realizován výzkum metodou dotazování formou dotazníkového šetření vlastní konstrukce. Na základě vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření byla navrhována adaptační opatření, mezi která patří návrh domobrany spadající pod ministerstvo vnitra. Hlavní pozice této organizace budou zastávat bývalí a současní

příslušníci policie České republiky. Dále jsou stanoveny čtyři výzkumné otázky a čtyři hypotézy, k jejichž ověření byla zvolena metoda Pearsonova chí-kvadrát testu dobré shody.

1. TEORIE STÁTU A OBRANY

V této kapitole jsou rozebrány základní pojmy týkající se obrany státu z pohledu České republiky a jejích občanů. V závěru kapitoly jsou uvedeny současné bezpečnostní hrozby ohrožující Českou republiku.

1.1 Základní pojmy

V této části je uvedena definice státu, státního občanství a jejich propojení při obraně.

1.1.1 Definice státu

Stát lze dle autora Vladimíra Zoubka definovat jako:

„hierarchicky uspořádaný, suverénní, mocensko-řídící subsystém politického systému společnosti, který je tvořen státními úředníky a státními orgány, a který prostřednictvím práva „řídí“ společnost. Moderní pojetí státu musí splňovat níže uvedené znaky:

- *státní moc a s ní související suverenita státu, státní symboly a státní idea. V materializované podobě pak jde především o státní mechanismus čili státní aparát, který je tvořen státními orgány exekutivními a legislativními, a justičními a státními institucemi.*
- *měnové funkce politiky státu, vydávání peněz jako oběživa, od prvopočátku jako výběr daní,*
- *státní území (princip teritoriality),*
- *státní občanství (princip personality),*
- *právní historie a dědictví, včetně pozitivního „národního“ právního systému,*
- *uznání jinými státy mezinárodního společenství. V mezinárodním právu je shoda na třech pojmových znacích státu: obyvatelstvo, státní území a státní moc.“¹*

¹ ZOUBEK, Vladimír. *Právo a státověda: úvod do právního a státovědního myšlení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-239-4. Str. 18.

Přibližně do roku 8000 př. Kr., po ustoupení doby ledové, se lidé začali usazovat na jednotném místě, kde postupně docházelo k dělení funkcí na chovatele dobytka, obdávatele půdy, řemeslníka, válečníka, kněze a postupem času také na písaře. Z důvodů nutnosti společné obrany před nájezdníky docházelo k utváření prvních primitivních struktur tzv. občin.

Přibližně kolem roku 3000 př. Kr. vznikly první velké říše. Klasickou formou vlády v prvních státech a říších byla absolutní monarchie. V níž vládce – král, císař nebo faraon – měl absolutní moc. Počátky veřejného rozhodování svobodných občanů se zrodilo mimo hranice prvních říší v městech starého Řecka přibližně v letech 700-500 př. Kr. Termín stát ve smyslu označení určité politické formy organizace společnosti se objevuje teprve na počátku 16. století. Pro moderní evropské státy je důležitý rok 1648, kdy došlo k uzavření Vestfálského míru, který zajistil nové uspořádání Evropy na bázi suverénních států.

1.1.2 Definice státního občanství

Existence státu bez občanů je vyloučena. Je nutná fyzická osoba na straně jedné a stát na straně druhé. „Z obecného hlediska lze státní občanství charakterizovat, jako časově relativně trvalý, místně neomezený právní svazek, status fyzické osoby a státu, který je proti vůli fyzické osoby zpravidla nezrušitelný a na jehož základě vznikají jeho subjektům vzájemná práva a povinnosti, která tak určují obsah státního občanství“² Občan má právo zdržovat se na území státu, být státem chráněn a podílet se na jeho správě. Mezi povinnosti občana patří závazek k ochraně státu, věrnost, dodržování právních předpisů a výkon některých funkcí. Pojem občanství je hlavně spojován s osvícenstvím a počátkem velké francouzské revoluce v roce 1789. Státní občanství nejčastěji vzniká narozením (filiace), místem narození nebo dle zásady *ius sanguinis* (právo krve), tedy dle občanství rodičů. Dále například naturalizace - sňatek, legitimace nezletilých nebo přijetí do státní služby, dále z důvodů stanovených vnitrostátním právem či na základě mezinárodních smluv.

² ZOUBEK, Vladimír. *Právověda a státověda: úvod do právního a státovědního myšlení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-239-4. Str. 35.

1.2 Obrana státu

V §2 odst. 1 Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky je obrana státu definována jako souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším vojenským napadením. Zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu, použití odpovídajících sil státu, prostředků a účast v kolektivním obranném systému.

V širším smyslu se jedná o vše, co přispívá k tomu, aby se stát zabezpečil proti případným útokům možného nepřítele. Obranu státu může rozlišovat dle toho, zda se odehrává v mírovém nebo válečném období. V mírovém období se zejména jedná o přípravu na možnou válku. Cílem nepřátelských útoků není jen armáda, ale vše, co napomáhá válečnému úsilí, tedy v nejširším smyslu celé obyvatelstvo a infrastruktura, která tvoří hospodářskou základnu branné moci.

1.2.1 Vymezení bezpečnosti a její různá pojetí

Jedná se o velice rozšířený pojem do všech aspektů lidské činnosti. Vyjadřuje se k němu celá řada vědních disciplín. Pojem bezpečnost dokonce stojí nad standardním politickým jednáním a umožňuje ospravedlnit jednání vybočující z obvyklých politických procedur, například v rámci epidemie covid-19 bylo z bezpečnostních důvodů možno uzavřít hranice okresů za využití armády a policie ČR. V každodenním životě se setkáváme například s bezpečností práce, majetku, silničního provozu, zdraví nebo bezpečností na veřejných prostranstvích. Pojem bezpečnost má své specifické konotace, a ne vždy ustálený obsah. Bezpečnost by měla patřit k základním hodnotám každého státu. „Obecně lze bezpečnost definovat jako stav, kdy jsou na nejnižší míru eliminovány hrozby pro referenční objekt a jeho zájmy. Referenčním objektem bezpečnosti je entita, která je bezpečnostní hrozbou ohrožena na svých existenčních a dalších zájmech. Legitimní entitou může být jedinec, sociální skupina, stát nebo mezinárodní systém. Sémantická analýza nás upozorňuje, že slovo bezpečnost a bezpečí vznikla z výrazu bezpečné neboli bez starostí,

bez potíží. To ostatně vyplývá i z latinského securitas – označení stavu nedostatku péče a zájmu.“³

Protiváhou bezpečnosti systému je **nebezpečnost**, která zahrnuje bezpečnostní hrozby a rizika, kterým se společně s aktuálními bezpečnostními hrozbami a riziky budu věnovat v následující kapitole této práce. Bezpečnost ze systémového hlediska je možné pracovním definovat jako „stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s jeho funkcí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární sekundární adaptace.“⁴

Pro zajištění bezpečnosti státu je nutné splnit tyto tři hlediska:

- eliminace možných hrozeb, ať už mají vojenský, nebo nevojenský charakter,
- zajištění vnitřního pořádku a soudržnosti společnosti, k čemuž přispívá i kolektivní charakter přijímaných rozhodnutí v každodenní politice, zvláště v bezpečnostní oblasti,
- zajištění spravedlnosti a bezpečnosti občanů daného státu.

Na jejich základě se vyprofilovaly čtyři základní přístupy:

- **teritoriální**, zakládající si na nedotknutelnosti státní hranice a svrchovanosti,
- **extrateritoriální**, založený na vnější intervenci a podpory vybraných subjektů na cizím území,
- **intrateritoriální**, eliminující hrozby uvnitř státu,
- **neteritoriální**, vymezující se proti environmentálním, nebo sociálním hrozbám.

Důležitá je vzájemná kombinace přístupů. Vnitřní bezpečnost zpravidla zajišťuje policie a vnější bezpečnost armáda za podpory dalších resortů.

³ DANICS, Štefan a STRNAD, Štěpán. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 8

⁴ DANICS, Štefan a STRNAD, Štěpán. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 8

Článek 1 Ústavního zákona o bezpečnosti České republiky zdůrazňuje, že „Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví majetkových hodnot je základní povinností státu.“⁵

Vnitřní bezpečnost je možné definovat jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho vnitřní zájmy. Stát je vybaven a aktivně připraven eliminovat stávající i potencionální vnitřní hrozby. Jedná se o souhrn vnitřních bezpečnostních podmínek a legislativních norem a opatření, kterými stát zajišťuje demokracii, ekonomickou prosperitu a bezpečnost svých občanů, a jimiž stanovuje a prosazuje normy morálky a společenského vědomí a jednání.“⁶

Vnější bezpečnost lze definovat jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho zájmy z vnějšku, a kdy je tento stát vybaven a připraven k eliminaci existujících i potencionálních vnějších hrozeb. Hrozby mohou mít vojenský, ale i nevojenský charakter nebo se i vzájemně prolínat. Vstupuje sem i souhrn mezinárodně politických vztahů s okolními státy a koalicemi, jejichž prostřednictvím prosazuje stát své zájmy.“⁷

Charakter současných bezpečnostních hrozeb však vyžaduje propojenost jak vnitřní, tak i vnější bezpečnosti státu a většího zapojení armády do vnitřní bezpečnosti. Aktuálním příkladem může být Švédsko, které bývalo jednou z nejbezpečnějších zemí v rámci Evropy, ale díky svému štědrému sociálnímu systému se jen v roce 2015 stalo cílem 163 tisíc žadatelů o azyl a v následujícím roce 117 tisíc žadatelů, kdy v tomto případě došlo k porušení teritoriálního přístupu ochrany státní hranice a přílivu migrantů z blízkého východu bez dostatečného bezpečnostního prověření. Následně zde došlo k vytvoření

⁵ MAN, Vlastislav a SCHELLE, Karel. *Základy ústavního práva*. 4., dopl. a aktualiz. vyd. Právo (Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2011. ISBN 978-80-7418-123-8. str. 94.

⁶ DANICS, Štefan a STRNAD, Štěpán. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 10

⁷ DANICS, Štefan a STRNAD, Štěpán. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 10

sítě muslimských gangů, vzniku no-go zón a podstatnému zhoršení stavu vnitřní bezpečnosti. V roce 2022 ve Švédsku dle policejních statistik došlo k 61 vraždám střelnou zbraní, rovněž jsou zde takřka na denním pořádku bombové útoky, přestřelky, znásilnění, napadení policistů a zdravotníků. Ministerstvo zahraničních věcí ČR dokonce 17. srpna 2023 vydalo výstrahu před vysokým výskytem teroristických útoků ve Švédsku. Dne 29. září 2023 švédský premiér Ulf Kristersson zvažoval nasazení armády k zabezpečení vnitřní bezpečnosti.

1.2.2 Bezpečnostní systém v České republice

Bezpečnostní strategie České republiky definuje bezpečnostní systém jako „komplexní hierarchicky uspořádaný systém, který je propojením roviny politické (vnitřní a zahraniční), vojenské, vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel, hospodářské, finanční, legislativní, právní a sociální. Jeho základní funkcí je řízení a koordinace činností jednotlivých složek odpovědných za zajišťování zájmů České republiky.⁸

Struktura bezpečnostního systému zahrnuje zejména prezidenta republiky, Parlament ČR, vládu, Bezpečnostní radu státu a její pracovní orgány, ústřední správní úřady, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby. Za zajišťování bezpečnosti státu a řízení funkčnosti celého bezpečnostního systému ČR je odpovědná vláda.

Bezpečnostní systém se může přizpůsobovat a vyvíjet v reakci na vznikající nové hrozby. Systém by měl adekvátně a operativně reagovat na aktuální i latentní hrozby.

Bezpečnostní systém České republiky můžeme rozdělit na 4 základní bezpečnostní subsystémy:

- **obranný** – odpovědnost nese vláda, koordinace je v gesci Ministerstva obrany České republiky, hlavní výkonný prvek je Armáda České republiky;

⁸ Bezpečnostní strategie České republiky 2023. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2023. ISBN 978-80-7441-097-0. str. 16.

- **chránící vnitřní bezpečnost státu** – odpovědnost nese vláda, koordinace je v gesci Ministerstva vnitra České republiky, hlavní výkonný prvek je Policie ČR a složky IZS;
- **chránící hospodářskou a finanční stabilitu státu** – problematikou se zabývá v rámci svých kompetencí Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo zemědělství ČR, Ministerstvo dopravy a spojů ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR;
- **chránící životní podmínky obyvatelstva** – je v gesci Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva zdravotnictví ČR a Ministerstva dopravy a spojů ČR.

Samozřejmě je spolupráce napříč těmito subsystemy, kdy dále můžeme bezpečnostní systém rozdělit do úrovní celostátních, krajských, okresních a obecních.

1.2.3 Bezpečnostní hrozby a rizika

Hrozby a rizika jsou v teorii i praxi bezpečnostní politiky a v oboru bezpečnostních studií klíčovými pojmy, přesto se řada bezpečnostních strategií nezabývá jejich přesným definováním.

*„Hrozba může být projev, gesto, opatření nebo čin, který odráží schopnost nebo i záměr způsobit někomu škody. Hrozba je znamením či předzvěstí způsobit škody. Závažnost hrozby je úměrná tomu, jaké škody může způsobit. Hrozba může způsobit malé, velké nebo dokonce nenahraditelné škody, a proto vyvolává obavy ohroženého. Ten potom může svými opatřeními hrozbu zmírnit, umocnit nebo i nechtěně vyvolat. Hrozba je jev objektivní, který působí nezávisle na zájmech ohroženého.“*⁹Oproti tomu **riziko** lze definovat jako:

„sociální jev, který je odvozen od hrozeb, a proto má subjektivní charakter. Riziko se pokaždé odvíjí od rozhodnutí, které reaguje na hrozbu, je reakcí na hrozbu neboli stav naší připravenosti a je spjato s lidskou činností,

^{9, 10} DANICS, Štefan a STRNAD, Štěpán. Aspekty bezpečnosti. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 22

tj. rozhodnutím podstoupit určitou míru rizika nebo ho naopak snížit. Riziko se tudíž odvíjí od rozhodnutí těch, kdo je činí.“¹⁰

Hrozby můžeme také členit dle různých kritérií. Například z hlediska časového na hrozby naléhavé, kde je nutná okamžitá reakce, nebo hrozby latentní, na které není nutná okamžitá reakce. Z hlediska původce můžeme hrozby dělit na záměrné, například teroristický útok, a nezáměrné hrozby, jako jsou přírodní katastrofy bez lidského zavinění.

1.3 Aktuální bezpečnostní hrozby a rizika ohrožující Českou republiku

Jak je uvedeno v bezpečnostní strategii ČR: *„Prostředí, které ovlivňuje bezpečnost ČR, prochází dynamickými změnami. Jeho předvídatelnost se snižuje. Charakter hrozeb má jak státní, tak čím dál více i nestátní a nadnárodní podobu.“¹¹* Ohrožují nás i konflikty probíhající na vzdálených místech. Jako příklad můžeme uvést ilegální migraci, probíhající válečné operace v Pásmu Gazy nebo hybridní válku Ruské federace proti západnímu bloku. Toto může mít destabilizační účinek na státy EU, propojení vnějších a vnitřních hrozeb, vyhocení postoje části obyvatelstva a ohrožit základy fungování naší společnosti.

Aktuálními hrozbami jsou:

- rostoucí ambice některých globálních aktérů, kteří používají metody hybridního boje, kdy jedním z dopadů je současný vývoj světové ekonomiky, kde je viditelná snaha o oslabení postavení Evropy a USA, v důsledku čehož se mohou vyostřit tendence státu nadřazovat národní zájmy na úkor společných, a může dojít k snižování solidarity a efektivity NATO a EU,
- problémy inflace a zdražování základních potřeb a energií mohou vyústit v projevy extremismu a kriminality,

¹⁰.DANICS, Štefan a STRNAD, Štěpán. Aspekty bezpečnosti. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 22

¹¹. Bezpečnostní strategie České republiky 2023. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2023. ISBN 978-80-7441-097-0. str. 4

- narůstající počet mimořádných událostí přírodního a antropogenního charakteru, například dva roky pandemie covid-19 ukázaly světu, jak může dojít k frustraci obyvatelstva a poklesu důvěry ve státní složky,
- závislost společnosti na informačních a komunikačních technologiích zvyšující závažnost dopadů případného selhání kritické informační infrastruktury,
- vysoká míra závislosti na přírodních zdrojích, strategických surovinách a energiích,
- zranitelnost přepravy strategických surovin, výrobků a energií,
- zneužívání pozice výhradního světového dodavatele surovin či tranzitní země,
- obavy z klimatické změny vedou u části populace k radikalizaci a k poškozování a blokaci, dle jejich úsudku, škodlivých zdrojů energie a dopravní infrastruktury.

2 ZAPOJENÍ OBČANA DO OBRANY STÁTU

V této kapitole je předložena participace občana při obraně státu. Velká část kapitoly je věnovaná domobraně, její historii a také příkladům z okolních států.

2.1 Postavení občana při obraně státu

Každý stát musí zajišťovat obranu. Za tímto účelem jsou vytvářeny specializované instituce vojenského i nevojenského charakteru, kdy v posledních dekádách docházelo k profesionalizaci a odklonu břemene obrany od občana. Na konci roku 2004 byl zrušen výkon základní vojenské služby a od 1. ledna 2005 došlo k plné profesionalizaci naší armády. V současnosti se ale opět dostává do popředí fakt, že obrana státu je celospolečenský problém. I sebelepší ozbrojené síly potřebují odpovídající zázemí a podporu. Zejména v případech, kdy jsou plně vytíženy. Vzhledem k náročnosti a významu obrany státu je nezbytné, aby se zapojily všechny složky státu, a i samotní občané. Zákonná povinnost občanů podílet se na obraně státu však ani s profesionalizací armády nezanikla. Občan má dle zákona č. 222/2019 Sb. o zajišťování obrany České republiky dle části III. povinnost podílet se na obraně státu. Povinnost vzniká rovněž státním orgánům a územním samosprávným celkům a právníckým osobám.

Takzvaná branná povinnost je povinnost všech občanů České republiky bez ohledu na pohlaví ve věku od 18 do 60 let. Je stanovena v §1 části I. zákona č. 218/1999 Sb. V mírovém období je příprava k obraně státu dobrovolná, povinně se provádí pouze v rámci základního a středoškolského vzdělání. Jedná se zejména o kurzy první pomoci, zdravotědu, přípravu k civilní obraně, zájmovou činnost s technickým i sportovním zaměřením, přípravu obyvatelstva k sebeobraně, další činnosti spojené s branností a se zabezpečením přípravy k obraně státu.

Za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu může dojít k **povinnému převzetí branné povinnosti**, zejména u vybraných ročníků narození

a odborností. Branná povinnost se rovněž může převzít dobrovolně u cizinců za obdobných podmínek jako u občana.

Po vyhlášení stavu ohrožení může ministerstvo obrany nařídit provedení **výběrového doplnění ozbrojených sil**. Případně po vyhlášení válečného stavu může prezident republiky na návrh vlády vyhlásit **částečnou nebo všeobecnou mobilizaci**. Jedná se o hromadné doplnění vojenských útvarů a vojenských zařízení osobami a věcnými prostředky k plnění úkolů spojených se zabezpečením obrany státu. Věcné prostředky jsou movité a nemovité věci ve vlastnictví státu, územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob nebo jimi poskytované služby, využitelné v zájmu zajišťování obrany státu.

„Za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu může být právnické nebo fyzické osobě uložena povinnost poskytnout věcný prostředek pro obranu státu. Dále je možné za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu uložit občanům ve věku od 18 do 62 let pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc k činnostem potřebným k zajištění životně důležitých funkcí státu nebo ozbrojených sil. Pracovní výpomoc má jednorázový a mimořádný charakter, zatím co pracovní povinnost může být vykonávána po nezbytně nutnou dobu i nad rámec pracovní doby.“¹²

2.1.1 Institut aktivní zálohy

Jedná se o možnost dobrovolného zapojení občana do přípravy na obranu státu v mírovém období a případné zajišťování obrany České republiky, který propojuje ozbrojené síly s veřejností. Mezi hlavní úkoly vojáků v aktivní záloze patří příprava na plnění úkolů ozbrojených sil během stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Aktivní zálohy mohou být až 7 měsíců v kalendářním roce nasazeny i mimo území České republiky. V době míru mohou členové aktivních záloh plnit úkoly při řešení nevojenských mimořádných událostí nebo sloužit v operačním nasazení u vojenských útvarů.

¹² GERHÁT, Ivan. Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol. 2. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha, 2018. ISBN 978-80-7278-728-9. str. 32

„Vojákem aktivních záloh se může stát občan České republiky, který dosáhl 18 let, je trestně bezúhonný, zdravotně způsobilý, nepodporuje, nepropaguje nebo nesympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou nebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob a požádal o zařazení do aktivních záloh.“¹³

Doba zařazení do aktivních záloh je možná na 3 roky a je možno opakovat. Příprava probíhá v podobě kratších vojenských cvičení při zachování civilního povolání. K 1. lednu 2022 bylo do aktivních záloh zařazeno přes 3 600 vojáků v 61 jednotkách. Záměrem ministerstva obrany je, aby v roce 2030 bylo celkem 10 000 vojáků.

2.1.2 Účast občana na dobrovolném vojenském cvičení

Jedná se o výkon vojenské činné služby, pro ty občany, kteří z časových důvodů nemohou být v aktivní záloze. Po celou dobu cvičení je účastník považován za příslušníka ozbrojených sil. Dobrovolné vojenské cvičení probíhá formou vojenské přípravy k získání základních vojenských znalostí a dovedností v rámci tzv. kurzu základní přípravy záloh, který je organizován Vojenskou akademií ve Vyškově. Délka je 6 týdnů a je možné rozdělit do dvou částí.

2.1.3 Institut dobrovolného předurčení

Tato možnost byla zavedena 23. července 2023. Jedná se o formu zapojení občana nejnižší intenzity. Tato varianta je hlavně pro občany, kteří z pracovních nebo osobních důvodů nemohou vstoupit do aktivní zálohy či se zúčastnit dobrovolného vojenského cvičení (vzhledem k časové zátěži). Tuto možnost využily zatím pouze desítky osob.

¹³ GERHÁT, Ivan. Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol. 2. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha, 2018. ISBN 978-80-7278-728-9. str. 43

2.1.4 Projekt POKOS

Jedná se o přípravu občana k obraně státu formou vzdělávání mládeže. Toto vzdělávání řídí MO ve spolupráci s příslušnými krajským a obecními úřady. Důraz je kladen zejména na zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní obraně, zájmovou činnost s technickým a sportovním zaměřením, přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci a další činnosti spojené s branností. Jsou zejména pořádány školení pro učitele základních a středních škol. Dále byla vytvořena příručka pro učitele, která se věnuje obraně státu, bezpečnostnímu prostředí, bezpečnosti jako záruce prosperity, zapojení České republiky do mezinárodních organizací a jeho význam pro bezpečnost státu, bezpečnostní systém České republiky, krizové stavy, poslání Armády České republiky, humanitární mise a vojenské operace v zahraničí, vojenská činná služba, záloha ozbrojených sil, branná povinnost, a další.

2.1.5 Stanovená záloha státu

Jedná se o systém střelecké přípravy zavedený prováděcím předpisem ve formě nařízení vlády 255/2021 Sb. V zákoně o zbraních je k stanovené záloze státu uvedeno následující: *„Osoba účastnící se programu střelecké přípravy a střelná zbraň, s níž je nakládáno v systému střelecké přípravy, jsou stanovenou zálohou státu pro plnění úkolů při zajišťování vnitřního pořádku nebo bezpečnosti České republiky anebo obrany České republiky, a to za podmínek, které stanoví vláda nařízením vydaným podle § 17 nebo jiný právní předpis. Skutečnost, že střelná zbraň je podle věty první stanovenou zálohou státu, se vyznačí v centrálním registru zbraní zřizovaném podle zákona o zbraních, je-li v něm taková střelná zbraň evidována.“*¹⁴

Kurzy provádí soukromé společnosti na základě udělené akreditace ministerstvem vnitra. Účastník si kurz hradí sám. Po jeho absolvování složí přísahu a dostává od státu finanční příspěvek na zakoupení 500 nábojů ročně. K datu 2. srpna 2023 kurz úspěšně absolvovalo 128 občanů.

¹⁴ DVOŘÁK, Jan. Zákon o nakládání se zbraněmi v některých případech ovlivňujících vnitřní pořádek nebo bezpečnost České republiky: komentář. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-196-4. str. 320

2.2 Domobrana

Výskyt domobrany můžeme datovat již od počátku lidstva. Jedná se o základní lidskou potřebu chránit svoji rodinu a své domovy před útočníky. Historii domobrany můžeme nalézt již v dávném starověku. První zmínky jsou z Makedonie za vlády Filipa II. (v roce 336 př.n.l.), kde byly v pohraničních oblastech zřizovány klanové milice, určené k odražení případných útočníků.

V historii muži často zakládají jednotky domobrany, které měly vedle pravidelné armády chránit jejich obce či města. Domobrancí neměli tak kvalitní výcvik ani zbraně jako pravidelná armáda, oproti tomu měli však vynikající motivaci chránit svou rodinu a svůj majetek. Domobranu (anglicky militia, německy Landsturm, zastarale landšturm) můžeme definovat jako:

„Vojenský termín, který označuje součást vojska povolávanou do zbroje pouze v době války. Dnes je domobrana označována jako záloha ozbrojených sil, obvykle pro teritoriální obranu.“¹⁵

Domobrana může být rovněž brána jako odpověď na selhání institutu veřejných služeb. Čeští autoři Michal Kučera a Miroslav Mareš, ve svém článku Dobrovolné sdružování osob za účelem obrany představují sedm definičních prvků nestátní domobrany, mezi které patří:

- „1. Domobrana má nebo alespoň proklamuje, že má paramilitární charakter (zbraně, někdy uniforma, vojenský výcvik, vojenská struktura).*
- 2. Domobrana užívá prvek násilí nebo alespoň hrozbu jeho užití.*
- 3. Domobrana se opírá o konkrétní ideologii.*
- 4. Cílem domobrany je ochrana sebe, své komunity a celé společnosti před sociálními deviacemi (ambice domobrany často překračují hranice určité komunity/teritoria).*
- 5. Členy domobrany jsou soukromé osoby, které do skupiny vstupují dobrovolně.*
- 6. Členové domobrany mohou, ale nemusí respektovat institucionalizované normy (zákony).*

¹⁵ PŘICHYSTAL, Aleš. *Ve službě vlasti: domobrana ve světě a u nás*. Praha: Česká citadela, 2020. ISBN 978-80-88382-11-9. str. 9

7. Domobrana má anti-vládní charakter. Není tedy odpovědná státu.¹⁶

Domobrana vždy sehrávala důležitou, a ve většině případů, pozitivní roli při obraně svých zemí, jak bylo patrné v USA v roce 2020 při protestech po úmrtí George Floyda. Pokud byla ve státě dobře zorganizovaná a vyzbrojená domobrana, nedocházelo zde v masové míře k rabování, násilnostem, ničení soukromého majetku a budov státních institucí.

Dle autora knihy *Ve službách vlasti* Aleše Přichystala platí pravidlo, že „domobrany, vznikají tehdy, když občané získají pocit, že jejich životy, zdraví nebo majetek mohou být z nějaké strany výrazněji ohroženy a oficiální bezpečnostní složky státu nebo obce nejsou ochotni nebo schopny bezpečnostní problém rychle a efektivně řešit.“¹⁷

S domobranou se, také spojuje pojem **vigilantismus**, který lze definovat jako užití násilí, nebo pohrůžku užití násilí civilistou v reakci na porušení některých norem. Toto porušení může být fiktivní nebo ve stádiu pokusu. Cílem vigilantismu je zajištění bezpečnosti jak jeho účastníků, tak i ostatních členů sociální skupiny dodržující zavedené normy. Zajištění bezpečnosti je přitom dosahováno skrze sociální kontrolu a dohled nad kriminální činností. Účastníci vigilantismu jsou běžní občané. Účast je dobrovolná. Jednu z ucelených definic předkládá Johnson. *Uvádí, že „vigilantismus je sociální hnutí, úsilí, které dává vzniknout předem promyšlenému aktu násilí nebo vyhrůžce násilím autonomními občany jako reakce na překročení, potenciální překročení nebo přisuzované překročení institucionálních norem jednotlivci nebo skupinami. Tato reakce je pak snahou o kontrolu zločinnosti a/nebo sociální kontrolu, přičemž ochrana*

¹⁶ "Analýza bezpečnostních rizik společnosti a jejich transfer do teorie bezpečnostních systémů": výstupy vědeckovýzkumné činnosti realizované v rámci Výzkumného projektu Policejní akademie ČR v Praze v roce 2011. *Bezpečnostní teorie a praxe*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR ve spolupráci s Policejní akademií České republiky, 2011. ISBN 978-80-7251-365-9. Str. 95-110.

¹⁷ PŘICHYSTAL, Aleš. *Ve službě vlasti: domobrana ve světě a u nás*. Praha: Česká citadela, 2020. ISBN 978-80-88382-11-9. str. 10

vigilantistů se zaměřuje nejen na ně samotné, ale i na ostatní členy zavedeného společenského řádu."¹⁸

Za určitých podmínek lze tedy nestátní domobranu označit za projev vigilantismu, ale je důležité zdůraznit, že existují i oblasti ve kterých se tyto dva koncepty od sebe vzdalují, a určení jejich vztahu je obtížné. Oproti tomu **sousedské hlídky** představují aktivitu, *„jež je založena na komunitním principu, přičemž účelem sousedských hlídek je prevence kriminality a vandalismu v sousedství. Jedná se o systém posilující bezpečnost určité komunity prostřednictvím hlídání sousedních domů, hlídkování v ulicích a hlášení podezřelých incidentů. Tato činnost sousedských hlídek spočívá v ochotě občanů převzít větší odpovědnost za riziko zločinu v jejich komunitě a zároveň v ochotě aktivně se podílet na ochraně nejen vlastního majetku, ale i majetku svých sousedů. Konkrétními prostředky takovéto ochrany pak jsou např. hlídání či označování majetku, hlášení podezřelých aktivit a obecné zlepšování bezpečnostního prostředí komunity, za cílem snížení příležitostí pro výskyt zločinu a zvýšení pravděpodobnosti jeho odhalení.*"¹⁹

Rovněž sousedské hlídky lze považovat za projev vigilantismu, ale můžeme nalézt několik rozdílů, kterými se rozlišují od domobrany. Nejdůležitější je rozdílný vztah ke státnímu zřízení, kdy sousedské hlídky jsou zpravidla státem podporovány a nestátní domobrana naopak potlačována. Dalším rozdílem je paramilitární zaměření domobrany, na rozdíl od sousedských hlídek, které jsou orientovány civilně.

„Za paramilitární síly lze považovat uniformované skupiny, obvykle ozbrojené, které nemají ani čistě vojenskou, ani čistě policejní funkci, ale spojují významné vlastnosti z obojího. Nezáleží přitom na tom, zda jsou či nejsou závislé na státu. Ačkoli nejsou součástí pravidelných ozbrojených sil, tak mohou být v některých případech napojeny na jejich vedení či dokonce sdílet personál.

¹⁸ JOHNSON. Les. 1996. „What is Vigilantism?“ British Journal of Criminology 36, no. 2, 220236. str. 232

¹⁹ *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi.* 1993-. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR [?], 1993-. ISSN 1210-9150. str. 176

*V případě paramilitárních sil oddělených od státu může jít o teroristické či povstalecké skupiny.*²⁰

Ve většině případů můžeme za paramilitární uskupení označit i nestátní domobranu.

2.2.1 Historie domobrany

2.2.1.1 Domobrana v anglosaské armádě

V raně-středověké Evropě byla domobrana institucionalizována v tzv. fyrdech, ve kterých musel každý svobodný muž poskytovat vojenskou službu. Počátkem 9. století se Anglie ocitá pod útokem Vikingů. Kapacita královských vojsk nedostačovala k obraně celé příhraniční oblasti, proto byla obranou pověřena jednotlivá hrabství, která vytvářela jednotky fyrdů k obraně ohrožených oblastí. Jednalo se o výběrový odvod, kdy každý nový člen musel být náležitě vyzbrojen kopím, štítem, helmou, kroužkovým brněním, jezdeckým koněm a mečem. Fyrd byl rovněž dobře vycvičen. Členům byla stanovena práva a povinnosti, jako například pravidlo propadnutí majetku a života, pokud domobrance opustí svého pána a spolubojovníky při boji.

2.2.1.3 Domobrana ve středověkých městech

Jednalo se o významný prvek, založený na povinnosti měšťanů absolvovat obranný výcvik, a v případě napadení bránit své město. Výcvik se zbraní byl organizován podle příslušnosti k různým řemeslným cechům. V dobách míru museli její členové vykonávat strážní službu. Výcvik probíhal spíše příležitostně, součástí bylo vytváření různých šermířských nebo střeleckých spolků, ve kterých docházelo k vyučování šermu a střelbě z luků, kuší a palných zbraní.

2.2.1.4 Domobrana v koloniální Americe

V koloniální Americe byla domobrana založena podobným způsobem jako fyrdy v Anglii. Byl to jediný možný způsob obrany před původními obyvateli,

²⁰ Journal of Political & Military Sociology Vol. 26, No. 2 (Winter 1998), pp. 213-227 Published By: University of Florida Press str.15

v dlouhých obdobích, kdy jednotky pravidelné britské armády byly za oceánem. Během americké války za nezávislost v letech 1775-1783 tvořily základ odporu proti Britské nadvládě rovněž domobranecká uskupení. Podobnou roli hrály i ve válce Spojených států proti Mexiku o Texas v roce 1836, a také v americké občanské válce v letech 1861-1865. Po občanské válce však došlo ke zrušení domobraneckých uskupení. V roce 1903 došlo k obnovení tradice a byla vytvořena státem kontrolovaná národní garda US National Guard, která se dodnes podílí jak na vnitřní, tak i vnější bezpečnosti, U.S.A., slouží jako záloha americké pravidelné armády, a je nasazována do většiny zahraničních konfliktů.

2.2.1.5 Domobrana v historii zemí Koruny české

Jak bylo psáno v úvodu, již od vzniku středověkých měst ležela část zodpovědnosti za obranu přímo na obyvatelích měst, rovněž museli vykonávat strážní službu na hradbách. Ve 14. století například nařídil císař Karel IV. svým majestátem z 15. června 1360 povinnost všem ve městě bydlícím výrobcům luků a kuší, aby se přestěhovali do věží nových městských hradeb. Jejich povinností bylo střežit městské hradby proti nepříteli. Dále museli plnit funkci královské stráže a všude panovníka doprovázet. V případě ohrožení města nebo jeho přímého napadení měli povinnost bránit město všichni dospělí muži. Každý muž musel ovládat alespoň jednu zbraň.

Před třicetiletou válkou v letech 1618-1648 došlo ve městech k nahrazení domobraneckých uskupení najatými žoldnéři. Tato praxe se ale bohužel z důvodů neloajálnosti žoldnéřů neosvědčila.

K obnově domobrany v českých zemích došlo až o dvě století později patentem rakouského císaře Ferdinanda I. z 15. března 1848, tykajícího se svobody tisku a Národní gardy úředně označované jako Národní stráž, vydaného na základě Svatováclavského sjezdu konaného 11. března téhož roku organizovaného politickým spolkem Repeal. Garda národní, na základech majetnosti a vzdělanosti založena, vykonává již blahodárnou službu, stálo v patentu císaře Ferdinanda. Hned poté začaly vznikat ozbrojené národní gardy v řadě českých měst. Prozatímním velitelem se stal šlechtic Josef František

Lobkowicz. Již začátkem dubna roku 1848 měla většina měst svoji národní gardu. Dokonce i na vesnicích se zřizovaly národní gardy. Jejich vznik byl z velké části manifestační a sloužil k posílení českého národního sebevědomí. K zakládání národních gard docházelo v roce 1848 po celé Evropě.

2.2.1.6 Účast národních gard na Pražském červnovém povstání roku 1848

Pražské červnové povstání se odehrálo 12. - 17. června 1848. Jiskrou k zažehnutí povstání byla konfrontace davu s rakouským vojskem knížete Windischgrätze, po manifestační mši konané na Koňském trhu. Zprávy o povstání v Praze se rychle šířily i do zbytku země. Přesto, že byl gardám vydán oficiální příkaz nezapojovat se do ozbrojených střetů revolucionářů a jednotek generála Windischgrätze začaly se formovat národní gardy, které se vydaly pražským povstalcům na pomoc, například v městě Litomyšli, Vysokém Mýtě, Kutné Hoře, Kolíně, Chrudimi. Přes uzavřené pražské brány a hradby se ale bohužel nedostaly do města. V souvislosti s událostmi odstoupil Josef František Lobkowicz jako velitel oddílů. Přesto některé skupiny členů Národních gard do Prahy pronikly a do ozbrojených akcí na barikádách se významně zapojily.

20. července se situace v českých zemích uklidnila. Revoluce pak probíhala zejména ve Vídni. Během bojů zahynulo přibližně 43 osob. Řada bojovníků na barikádách v Praze na sobě měla uniformy a šatstvo s insigniemi Národní gardy.

Organizačním řádem národní gardy až do jejich zrušení byl tzv. Prozatímní patent obsahující pravidla o uspořádání národní stráže vydaný 11. května 1848. Vrchní dozor nadále vykonávalo ministerstvo vnitra, zemské prezidium, krajské a purkmistrovské úřady.

Na začátku éry tzv. Bachova absolutismu byly národní gardy považovány za nebezpečí pro rakouské císařství a panovala opodstatněná obava o jejich loajálnosti císaři. Proto došlo císařským patentem Františka Josefa I. z 22. srpna 1851 ke zrušení národních gard. Rovněž bylo vydáno rozhodnutí

o rozprodání a likvidaci zbraní, spisů, zástav či bubnů. Erární zbraně měly být vráceny bez náhrady a ostatní zbraně byly vykoupeny vojenským erárem.

Významnou úlohu sehrály domobranecké měšťanské jednotky také v roce 1866 během prusko-rakouské války. Před obsazením Prahy pruským vojskem došlo k evakuaci státní administrativy, ale i policie. Ve městě neměl kdo zajišťovat veřejný pořádek, proto po dobu okupace převzali pořádkovou a strážní službu příslušníci měšťanských sborů. Za toto byli následně všichni sloužící vyznamenáni záslužnou medailí.

2.2.1.7 Rakousko-uherská domobrana a ozbrojené měšťanské sbory

„Po zavedení všeobecné branné povinnosti zákonem ze dne 5. prosince 1868 disponovala dualistická monarchie armádou pozemních vojsk a válečným námořnictvem. Vedle ní bylo zřízeno vojsko – zeměbrany (Landwehr), čili zemské obrany, jehož součástí byla i domobrana (Landsturm). Vojsko spadalo přímo pod ministerstvo pro zemskou obranu se sídlem ve Vídni a Pešti. Domobrana byla určena k podpoře armády a zeměbrany, měla nahrazovat ztráty polních vojsk a přebírat různé pomocné služby. Dále byly z domobranců vytvořeny sbory pro službu v posádkách a pevnostech, ke střežení hranic, hájení země a k technickým pracím, dopravě, ošetřování raněných, nemocných kancelářské činnosti apod.“²¹

Změně se nevyhnuly ani měšťanské sbory, které byly určeny k domobraně. V roce 1887 byla vydána příručka pro potřeby domobraně kutnohorským knihkupectvím u knihtiskaře Karla Šolce, ve které je vysvětleno prováděcí nařízení ke vzniku domobraně formou otázek a odpovědí. Zákon o domobraně zahrnuje veškeré zbraně schopné mužské obyvatelstvo ve věku od 19 do 42 (respektive 60) let s určitými výjimkami.

Další zvláštní částí domobraně byly ozbrojené měšťanské milice, střelecké sbory a spolky veteránské. Zřizování těchto korporací podléhalo císařskému

²¹ UHLÍŘ Lubomír. Dualistická rakouská domobrana a ozbrojené měšťanské sbory. Primaplana. 26.04.2016 [online]. Dostupné z: <https://www.primaplana.cz/news/dualisticka-rakouska-domobrana-a-ozbrojene-mestanske-sbory/>. [citováno 27.01.2024].

patentu ze dne 22. srpna 1851. Při jejich založení bylo důležité zohlednit, zda budou v případě války schopny vojenského výkonu.

„Všechny tyto spolky a jednotky měly domobraneckou povinnost jako korporace, ale bez újmy osobní povinnosti jednotlivých členů. Předpokládalo se, že služba císaři a vlasti se zbraní je otázkou cti a že bojeschopní příslušníci vytáhnou do války i v případě, kdy jim to zákon přímo neukládá.“²²

Po povolání spolky skládaly slavnostní přísahu ve své formaci. Tyto spolky se mohly rovněž rozpustit, ale pouze v dobách míru. K označení sloužila rukávová páska o délce 45 cm a šířce 16 cm. Byla rozdělena do čtyř horizontálních pruhů s pořadím barev červená – žlutá – černá – žlutá. Označení formace bylo provedeno počátečními písmeny dotyčného sboru a černými číslicemi na horním žlutém pruhu. Výzbroj byla tvořena staršími zbraněmi a předovkami Lorenz M. 1854 a 1862. V druhé polovině 80. let 19. století tvořilo zeměbranu 396 889 a domobranu 146 034 bojeschopných mužů, což tvořilo necelá čtyři procenta obyvatelstva Rakousko-Uherska

2.2.1.8 Domobranecké organizace v Československu

Po založení Československa v roce 1918 se postupně z ostrostřeleckých a domobraneckých sborů staly jednotky národní gardy. Byl schválen nový stejnokroj, který měl šedomodrou barvu a hodnostmi stejnými jako v armádě. V roce 1926 došlo ke sdružení těchto jednotek do Svazu ozbrojených jednotek RČS, který se v roce 1930 přejmenoval na Národní gardy RČS. Jednalo se o apolitickou polovojenskou organizaci, jež i v době míru spolupracovala s vojenskými orgány. Hlavní úkol bylo připravovat své příslušníky pro pomocnou vojenskou službu v případě mobilizace a války. Příslušníci NG měli při tom pěstovat vlasteneckého ducha s vyloučením příklonu k jakékoliv politické orientaci.

²² UHLÍŘ Lubomír. Dualistická rakouská domobrana a ozbrojené měšťanské sbory. Primaplana. 26.04.2016 [online]. Dostupné z: <https://www.primaplana.cz/news/dualisticka-rakouska-domobrana-a-ozbrojene-mestanske-sbory/> . [citováno 27.01.2024].

V roce 1934 členskou základnu tvořilo 1850 členů sdružených do 22 organizací. V dubnu 1936 vzniklo dokonce 112 místních organizací (z toho 15 na Slovensku a 2 na Podkarpatské Rusi) s 22 400 členy.

V srpnu 1938 stanul v čele národní gardy nový velitel arm. gen. v. v. Josef Šnejdárek.

Národní gardy vznikly jako malé místní oddíly s minimálním počtem 20 mužů. Členem gardy se mohl stát pouze československý státní občan slovanské národnosti. Místní národní garda byla ustanovena, pokud se sešlo nejméně 20 osob starších 18 let s dobrým zdravotním stavem. Členy se mohly stát i ženy a mládež od 14 let. Členové se navzájem oslovovaly bratře.

Jednotky NG byly aktivovány během všeobecné mobilizace v roce 1938. I přestože členové gardy byli vybaveni zastaralými rakousko-uherskými puškami, na mnoha místech významně pomohli armádě a jednotkám Stráže obrany státu při potlačení henleinovského povstání, za což si vysloužili uznání a respekt ze strany vojenských činitelů, ale i obyčejných vojáků a důstojníků. Po německé okupaci byla nařízením protektorátní vlády z 31. března 1939 činnost NG, stejně tak jako všech dalších občanských polovojenských a tělovýchovných organizací, ukončena.

Mnoho členů se následně zapojilo do odbojové činnosti. Po roce 1945 národní garda obnovila svojí činnosti. Kromě národní gardy v meziválečném období v Československu působila ještě Čs. Obec střelecká s více jak 30 000 členy.

2.2.2 Existence domobran a participace občanů v zahraničí

V mnoha zemích světa domobrany představují součást systému obrany státu, nejen historicky, ale i v současnosti. Pro stát je výhodné využít iniciativy svých občanů zaměřených na obranu vnitřní integrity své země a takto skvěle motivované a často i relativně dobře vycvičené, vyzbrojené a vystrojené obyvatele zapojit do systému ozbrojených sil státu.

Spolupráce s hlavními ozbrojenými složkami využívá jejich iniciativy k celkovému zlepšení bezpečnostní a obranné situace státu.

2.2.2.1 Národní garda Spojených států amerických

United States National Guard představuje část složek Ozbrojených sil U.S.A.. Je složena z jednotlivých vojenských jednotek států U.S.A., celkem tedy 54 samostatných jednotek Národní gardy.

Národní gardy podléhají velení jednotlivých států, ale i federální vlády. Většina členů národní gardy má běžné civilní zaměstnání na plný úvazek a službu v Národní gardě vykonávají na částečný úvazek. Někteří členové však slouží na plný úvazek. Všechny jednotky národní gardy se dále člení na složky pozemní armády a letectva.

Velitel každé místní jednotky Národní gardy je guvernér. Jednotky národní gardy mohou být povolány do aktivní služby pouze guvernérem nebo prezidentem za účelem reagování na mimořádné události či katastrofy, jako jsou hurikány, záplavy, zemětřesení nebo místní nepokoje.

Tradice národní gardy sahá až do roku 1636, kdy v severoamerické kolonii Massachusetts byla zformována první milice ve válce proti indiánskému kmenu Pequotů. Postupem času vznikaly milice ve všech koloniích pozdějších států.

Gardy jsou v současnosti ve většině případů děleny podobně jako armáda USA do divizí a menších jednotek.

Požadavky na uchazeče

Uchazeč musí být fyzicky a mentálně zdatný a odolný, věk pod 60 let, zdravotně způsobilý. Nutné je také splnění morálních kritérií.

Výcvik

Základní výcvik je desetitýdenní. Obsahuje střelecký výcvik, údržbu zbraní, orientaci v terénu, ženijní práce, noční orientaci, fyzická cvičení, pochody, vojenské operace v městské zástavbě. Zakončení je formou armádního fyzického testu. Následuje rozšířený individuální výcvik dle dané specializace. Specializací je kolem 200 druhů. Následně jsou členové povinni zúčastnit se pravidelných cvičení jeden víkend v měsíci a jednoho ročního dvoutýdenního cvičení. Kontrakt se v národních gardách podepisuje většinou na osm let. Kromě

platu dostávají členové i různé benefity, jako zdravotní a životní pojištění a možnost financování studia.

Účast NG ve válkách a přírodních katastrofách

Národní garda se podílela prakticky na všech vojenských konfliktech Spojených států amerických, jak přímým nasazením, tak tvorbou rezerv. V první světové válce tvořili gardisté 40 % americké armády. Ve druhé světové válce bylo nasazeno 18 divizí národních gard, také během války v Koreji a Vietnamu byla národní garda nasazena. Ve válce v Perském zálivu bojovalo více než 60 000 gardistů. Dále gardisté sloužili v Iráku i Afganistanu. V rámci území U.S.A. byli gardisté nasazeni 11. září 2001. Dále jsou také povoláváni v případech požárů, sněhových bouří, hurikánů či povodní nebo při nepokojích, které policie přestává zvládat. Celkový počet příslušníků národní gardy se v současnosti pohybuje přibližně okolo 500 000 vojáků.

2.2.2.1 Polský projekt ministerstva národní obrany

Polská vláda maximálně podporuje různé vlastenecké a domobranecké hnutí prostřednictvím programu ministerstva národní obrany. Polské ministerstvo národní obrany se zaměřuje na práci s mládeží. Mezi vyučované předměty na středních a základních školách patří taktická cvičení, vojenská pravidla a střelby, navíc výuka občanských hodnot a vlasteneckého chování. Výuka se provádí v tzv. uniformovaných třídách, které jsou certifikované polským ministerstvem národní obrany. Tato výuka se provádí ve více jak stovce škol, podstupuje ji přibližně 50 000 studentů chodících do škol v uniformách. Na výuce se kromě učitelů podílí i instruktoři branných organizací, vojáků a vojenských kaplanů. Program je realizován pod záštitou Úřadu pro obranné organizace, který spadá pod ministerstvo národní obrany státu kompetentní k realizaci projektů zaměřených na podporu obrany státu se zaměřením na využití potenciálu branných a polovojenských nevládních organizací.

Cílové oblasti úřadu jsou:

- formování vlasteneckých postojů mezi polskou mládeží,

- propagace branného vzdělávání v nevládních organizacích, vyšších středních a vysokých školách,
- účast organizací na pomoci státním organům při mimořádných událostech a krizových situacích,
- podpora výcviku členů branných organizací a studentů tzv. uniformovaných tříd při jejich přípravě na vojenskou službu.

Hlavním úkolem je vytvořit síť škol, které v rámci výukového procesu provádějí jednotný vojenský výcvik. Absolventi škol účastnících se projektu získají řadu výhod. Například mají přednost při náboru k územním obranným silám a jiným druhům vojenské služby. Dále získají kladné body pro přijímací řízení ke studiu na vojenských vysokých školách nebo větší možnost výběru při přijetí do profesionální vojenské služby.

Výuka začíná utvářením vlasteneckých postojů mladých lidí, jako je úcta k vlasti a jejím symbolům a znalost polské vojenské historie. V druhé části programu se vyučují základy vojenských dovedností a pořadová cvičení. V průběhu celého programu je dáván důraz také na zvýšení fyzické zdatnosti studentů. Program zahrnuje i výuku sebeobranu a boje z blízka. V táborech a ve vojenských jednotkách si mladí lidé osvojí vojenskou taktiku, pořadová cvičení, hlídkovou činnost, střelbu, házení cvičných granátů, přípravu na bojové akce, využití bojových vozidel, provádění průzkumu, maskování osob, zbraní a zařízení. Součástí výcviku je také radiokomunikace, logistika a první pomoc. Výcvikový program trvá rok a půl a je zakončen vojenskou přísahou. Studenti uniformovaných tříd se automaticky stávají záložníky polské armády.

2.2.2.3 Slovenská republika a zapojení občana

Slovenskou a Českou republiku spojuje, až do začátku roku 1993, společný přístup k zapojení občana do obrany státu. Významný byl pro obě země především rok 1991, kdy došlo k odstranění branné výchovy ze škol vydáním zákona č. 217/1991 Sb., o zrušení zákona č. 73/1973 Sb., o branné výchově. V rámci samostatné Slovenské republiky však došlo v průběhu let k obnovení.

Slovenská republika v současnosti zvyšuje přípravu občana k obraně státu především prvky branné výchovy uskutečňované v rámci výchovně vzdělávacího

procesu a formou státního vzdělávacího programu na základních a středních školách. V rámci ministerstva obrany existují aktivní zálohy ozbrojených sil SR, podobně jako u nás.

Současnou brannou výchovu upravuje zákon č. 42/1994 Z.z. o civilní ochraně obyvatelstva, §9, uvádí, že Ministerstvo školství, vědy, výzkumu a sportu Slovenské republiky zabezpečuje obsah výchovy a vzdělávání na všech typech škol.

V roce 2006 byla na Slovensku zrušena povinná vojenská služba a byla stejně jako u nás nahrazena plně profesionální armádou, kdy následně roku 2017 došlo k realizaci konceptu aktivních záloh a podílení se na dobrovolných vojenských cvičeních. Aktivní zálohy slouží především k výkonu mimořádné služby a plnění úkolů ozbrojených sil i ve stavu míru, při odstraňování následků mimořádných událostí a teroristických činech. Do aktivních záloh může být zařazen občan Slovenské Republiky, který již absolvoval vojenskou službu, dobrovolnou vojenskou přípravu, nebo sloužil v některém z bezpečnostních sborů. Uchazeč je po finanční stránce motivován příspěvkem 600 eur za rok.

2.2.2.4 Domobranecké uskupení Slovenští branci

Jednalo se o jednu z nejstarších, dosud úspěšně fungujících, domobraneckých formací ve střední Evropě, která byla založena jako neregistrovaný tělesně-branný klub v roce 2012, a od dubna 2016 byly aktivity zastřešovány občanským sdružením s názvem Naše vlast je budoucnost. Organizace zdůrazňovala svojí názorovou a ideologickou neutralnost, s výjimkou pronárodní orientace a vymezování vůči nacismu a fašismu. Organizace pořádala branné výcviky, jejichž náplní je přežití v přírodě, první pomoc, zdravotěda, vojenská taktika, zacházení se zbraněmi, boj z blízka, topografie, ochrana proti radiaci, chemickým a biologickým látkám.

Další aktivitou bylo již od založení v roce 2012 pořádání letních vojenských kurzů, původně určených jen pro členy, a od roku 2016 již pro širokou veřejnost. V podstatě se jednalo o armádní přijímač ve zkrácené podobě v maximálním fyzickém i psychickém nasazení. Slovenští branci se rovněž zapojovali v rámci minimalizování dopadů krizových situací na civilní obyvatelstvo, například

při protipovodňových opatřeních. V roce 2022 došlo k ukončení činnosti spolku s odůvodněním posunout se dále.

2.2.2.5 Francouzská Národní garda

V roce 2016 došlo ve Francii k založení Národní gardy, která byla jako nová pátá organizace bezpečnostních sil podřízena ministerstvu ozbrojených sil. Byla vytvořena ze současných armádních záloh, určena především k podpoře boje proti terorismu a posílení jednotek četnictva a policie při zajišťování bezpečnosti po celé zemi. Jedná se o navázání na tradici Národních gard založených v době francouzské revoluce. Jedním z cílů je také zapojení mladých lidí do vojenských aktivit posilovat národní soudržnost a rozvíjet odolnost vůči současným teroristickým hrozbám. V roce 2023 má národní garda 77 000 členů. Na vytvoření národní gardy byla v rámci státního rozpočtu vyčleněna částka 311 milionů EUR. Důstojníci Národní gardy jsou absolventi vojenských a policejních akademií, a jsou uvolňováni z řad armády i četnictva.

2.2.2.6 Švýcarský miliční systém

Více než osmi milionové Švýcarsko tradičně kladlo velký důraz na obrannou neutralitu země. Není členem NATO ani EU a obrana země je jedna z hlavních povinností dobrého občana, kdy na obranu vydává 1 % svého HDP, které je přibližně šestkrát vyšší než naše. Základ armády je tvořen branci a záložníky ozbrojených sil, kteří jsou schopni mobilizace do 12 hodin a početního stavu 1 300 000 vojáků. Jedná se o jednu z nejlepších a nejvíce akceschopných armád, co se týče obrany svého území. Silnou úlohu v její koncepci tvoří prvky patriotismu a odpovědnosti občana ke své zemi. Současná švýcarská armádní koncepce se začala utvářet již v roce 1815. Jedná se o kombinaci regulérní armády s miličním systémem se zaměřením na výhody obou systémů. Profesionálních vojáků je ve švýcarské armádě přibližně 3 600, kdy se jedná především o vyšší důstojníky, instruktory výcviku a štábní důstojníky. Armáda je dále tvořena branci ve věku 19 až 23 let absolvující povinnou vojenskou službu v délce od 18 do 21 týdnů. Po jejím ukončení každý branec dostane od státu automatickou útočnou pušku SiG 550 nebo SiG 751, pistoli Glock 21, kompletní uniformu, stan, spací pytel. Tuto základní výstroj

má doma uložený každý absolvent základního vojenského výcviku. Následně se jako záložník musí účastnit třikrát do roka týdenního vojenského cvičení. Účast žen je dobrovolná. Za zmínku dále stojí hasičský záchranný systém Švýcarska, který je rovněž součástí armády a opírá se o brance, dále upřednostňování firem, které se zapojují do obrany státu, rovněž počet civilních krytů, který je schopen pojmout až 95 % obyvatel je úctyhodný.

2.2.2.7 Maďarská republika a zapojení občana do obrany

V Maďarsku se militarizace a vlastenectví projevuje v mnoha podobách. Vláda maximálně podporuje zvýšení branné zdatnosti, zejména mladé generace. Finančně se podporují dobrovolnické organizace snažící se mládež naučit dovednostem užitečným při obraně vlasti, jako jsou dovednosti v topografii, sebeobraně, sportovní střelbě nebo přežití v přírodě, vznik a provoz střelnic. Výrazně se také v posledních letech zvýšily finanční prostředky vyložené maďarským ministerstvem obrany na paramilitární nevládní organizace.

Od akademického roku 2017/18 byl na celém území Maďarska spuštěn výukový program Kadet, který studentům umožňuje vybrat si z dobrovolných předmětů s brannou tematikou. Dále je možnost absolvovat letní branný tábor.

Civilní stráž

V Maďarsku se vedle státem podporovaných polovojenských organizací nachází i celá řada zcela nevládních domobraneckých uskupení. Jedním z nich je například civilní stráž (Polgárőrség), která je jednou z největších nevládních občanských organizací. Mezi její hlavní úkoly se řadí udržování veřejného pořádku a bezpečnosti, hraniční dohled, pomoc při mimořádných událostech, ochrana životního prostředí, ochrana bezpečnosti v komunitě.

Její předchůdce Národní asociace sebeobránných organizací byla založena v roce 1991. V tomtéž roce se přejmenovala na Asociaci civilní stráže, pod kterou spadalo 223 sdružení a asi 50 000 členů. Velitelem byl bývalý policejní důstojník, který se postaral o profesionální základy. Podílela se na organizaci sousedských hlídek, drogové prevenci a bezpečnosti v dopravě.

V současnosti civilní stráž působí v každém kraji pod krajskou federací. Všichni členové vykonávají svoji činnost zdarma. Jsou považováni za veřejné osoby v souvislosti s plněním úkolů stanovených v občanském zákoníku, ale nemají pravomoc používat donucovací prostředky při výkonu své činnosti. Civilní stráž může být vybavena pouze pepřovým sprejem, který je stejný, jaký používá maďarská policie. V úvahu nepřicházejí žádné střelné nebo sečné zbraně, ani obušky. Členové jsou povinni nosit výraznou vestu s označením civilní stráže. Oblečení nesmí být zaměnitelné s žádným z bezpečnostních sborů.

2.2.3 Domobrana v novodobé historii České republiky

Po roce 1989 ČR postupně přijímala trend „sociální demilitarizace“ a přiklání se k profesionální armádě. Ze strany části občanů, však vznikla poptávka po domobraneckých organizacích. První snahy o vytvoření nestátních domobraneckých uskupení v naší novodobé historii můžeme datovat do roku 2012, kdy došlo ke vzniku občanského sdružení **Chomutovská domobrana**, které bylo založené bývalým strážníkem městské policie poté, co byla v městském parku přepadena jeho dcera. Členové sdružení v reflexních vestách s nápisem Stop rasismu, kriminalitě a nepořádku nepravidelně patrolovali v ulicích Chomutova, známého velkým procentem nepřizpůsobivých občanů. V některých případech byli i doprovázeni psy. Další organizací byl **Tyršův prapor z Děčína**, napojený na politickou stranu Národní demokracie. Proti tomuto občanskému sdružení se vyhrazovala celá řada politiků. V druhé polovině roku 2015 byla založena pražská skupina **Defenso Patriot – Bráním vlast**, které velel Ing. David Buchtela. Hlavní náplní skupiny byla fyzická a psychická příprava domobranců a veřejnosti formou pořádání akcí, které se zaměřují na cvičné střelby, taktiku přežití, sebeobranu či chování v krizových situacích.

V roce 2017 dochází khlídkování na zelené části německo-české hranice mezi Cínovcem a Petrovicemi skupinou **Krušní psi**, organizované Jiřím Zíchou z Teplic pod hlavičkou Národní domobrany. Jednalo se hlavně o zamezení možnosti nelegálního přechodu.

2.2.3.1. Nejvýznamnější domobranecké organizace v ČR

V roce 2015 dochází k založení občanského spolku **Národní domobrana ČR**. Předsedou spolku je zvolen Ing. David Buchtela. Mezi další čtyři zakládající členy patřil František Krejča, Luke Belson, František Němec a Zdeněk Dýčka. Do národní domobrany vstoupili tisíce členů, skupiny ND vznikaly po celé republice.

Skupiny i krajské velitelství ND pořádaly střelecké a taktické cvičení, prováděly se patroly na hranicích i ve městech. Členové domobrany se účastnili pietních aktů, například k uctění památky obětí 2. světové války, pořádaly se branné dny a kempy pro děti a mládež.

V roce 2017 došlo k rozdělení organizace a vzniku samostatné **Zemské domobrany**, složené hlavně ze členů středočeské a pražské části organizace Národní domobrany.

Obě organizace spolu začaly spolupracovat na všech úrovních, jak na pořádání společných velitelsko-štábních nebo taktických cvičení přes společnou účast na akcích pro veřejnost.

2.2.3.2. Národní domobrana

Dle stanov Národní domobrany jde o „*nezávislou a politickou iniciativu občanů, jejíž existence a konání je plně v souladu se zákony České republiky. Národní domobrana spoléhá na občanskou odvahu, osobní iniciativu, systematickou práci vedení skupin jednotlivých domobranců. Národní domobrana byla založena na principech svobody, lidské důstojnosti, aktivního občanství, dobrovolnosti, neziskovosti a zákonnosti. Vede občany k vlastenectví, brannosti a upevňuje jejich pouto k rodnému místu. Mezi hlavní úkoly patří bránit domovy občanů České republiky, jejich životy, zdraví a majetek, jakož i pomáhat při udržování společenského klidu, stability a zákonnosti v případě dlouhodobých krizových stavů společnosti, kdy bezpečnostní složky státu nebudou v krizové situaci schopny zajistit ochranu majetku, zdraví a života jednotlivců. Souběžným úkolem Národní domobrany je pomáhat bránit územní integritu a existenci České republiky v případě, že dojde k závažnému selhání, paralýze nebo zhroucení*

*státní moci a nebude možné jiným způsobem účinně bránit její státní svrchovanost a suverenitu.*²³

Cílem ND

Získat část obyvatel pro myšlenku obrany domova a jejich přípravu pro obranu domova a bránit majetek, zdraví a životy rodiny a komunity svých známých v případě zhroucení státního aparátu. Dalším cílem je platné zákonné prosazení řešení obranyschopnosti země cestou domobranecké armády státu.

Výstroj ND

Je tvořena civilním oblečením nebo doporučeným stejnokrojem, pevnou obuví, batohem, dalekohledem, svítilnou, mobilním telefonem, vysílačkou, modulem GPS, prostředky osobní ochrany a dalšími výstrojnými doplňky osobní volby. Identifikačním znakem Národní domobrany je nášivka.

Symbolika

Symbolem Národní domobrany je lví hlava se zkříženými meči.

Organizační struktura ND

Ústřední orgán národní domobrany je tvořen Koordinačním centrem, které je tvořeno devíti členy, a je voleno členskou schůzí. Má za úkol stanovit strategické směřování ND a navrhopat postupy činnosti. Jedná se o metodický orgán, který vydává doporučení nižším strukturám.

Součástí koordinačního centra je i **Rada Národní domobrany**, která je tvořena třemi nejváženějšími členy KC ND. Rada má reprezentativní funkci na veřejnosti.

Dalším organizačním článkem jsou **krajští koordinátoři**, kteří jsou mezistupněm mezi KC, skupinami a členskou základnou. Podílejí se na chodu v jednotlivých krajích.

²³NÁRODNÍ DOMOBRANA. Preambule: čím chce být národní domobrana. Národnídomobrana.cz. [online]. Dostupné z: <https://narodnidomobrana.cz/preambule-cim-chce-byt-narodni-domobrana/> [citováno 27. 02. 2024].

Skupiny a hlídky jsou autonomní, samy se rozhodují, zda se budou řídit metodickým doporučením koordinačního centra. Základním prvkem činnosti skupin je pravidelný výcvik.

Skupiny navazují kontakty, mapují okolí, připravují krizové scénáře pro případ zhoršení místní bezpečnostní situace. Skupiny se mohou podílet na zajišťování bezpečnosti veřejných akcí. Skupiny mezi sebou udržují kontakt a setkávají se na akcích pořádaných koordinačním centrem nebo individuálně.

Hlídky „pozorují, získávají poznatky, vyhodnocují je a ukládají pro pozdější použití. Snahou hlídky je vidět a nebýt viděn. Pokud hlídka zpozoruje protiprávní jednání, stáhne se do bezpečné vzdálenosti a přivolá bezpečnostní složky. Výjimkou je situace, kdy existuje nebezpečí z prodlení ohrožující život nebo zdraví. Pokud je některý ze členů napaden, brání se tak, jak mu umožňuje §29 zákona č. 40/2009 Sb.“²⁴

Podmínky přijetí

Domobrancem se může stát každý občan ČR, který je ochoten a připraven všemi prostředky bránit domovinu a souhlasit s obsahem Preambule a Deklarace Rady Národní domobrany.

2.2.3.3. Zemská domobrana

Dne 28. října 2017, u příležitosti 99. výročí vzniku republiky, byla u památníku padlých hrdinů v Praze slavnostně založena Zemská domobrana. Zemská domobrana byla deklarována jako odborný projekt oficiálního spolku ZEM-DOM, z.s., který je zaměřen především na oblast civilní obrany a přípravy občanů k obraně státu. Jedná se o dobrovolné sdružení osob žijících civilní život, které budou v případě potřeby mobilizováni.

²⁴ NÁRODNÍ DOMOBRANA. Preambule: čím chce být národní domobrana. Národnídomobrana.cz. [online]. Dostupné z: <https://narodnidomobrana.cz/preambule-cim-chce-byt-narodni-domobrana/> [citováno 27.02.2024].

Činnost spolku

Za hlavní aktivity spolku jsou považovány:

- zajištění doporučené osobní výbavy domobrance (i běžného občana) pro krátkodobé nouzové přežití (tzv. třídní batoh) a účinné obrany sebe a svých blízkých,
- aktivní zdokonalování (výcvik) individuální dovednosti domobrance především v oblasti střelby, taktiky, sebeobrany, zdravotní péče, spojařiny a řízení operačních odborně-metodických štábů,
- příprava mimořádné události všech předpokládaných stupňů ohrožení včetně systému včasného varování domobranců,
- výcvik praktických dovedností při hlídkové činnosti a pomoci při zajišťování bezpečnosti vlastní obce, včetně zásad účinné spolupráce se složkami IZS a Armády ČR,
- příprava plánů zajištění obrany a nouzového zásobování města pro případy mimořádných událostí s vyšším stupněm ohrožení,
- navázání aktivní spolupráce s podobně zaměřenými sdruženími a spolky, jako jsou airsoftové kluby, dobrovolní hasiči, myslivci...,
- účast na kulturních a společenských akcích či akcích pro děti a mládež či dospělých s cílem šířit vlastenectví a domobranecké myšlenky,
- informační, publikační a osvětová činnost v oblastech vlastenectví, domobranectví a přípravě na mimořádné události s využitím dostupných informačních kanálů.

Organizační struktura ZD

Republikové velení a republikový štáb

Jedná se o nejvyšší stupeň velení, dělí se na jednotlivé odbory, pomáhá velitelům všech stupňů při přípravě a organizování všech druhů činností.

Kraj

Kraj je hlavní takticko-operační článek, v případě mimořádných situací skupiny konají na základě vypracovaných operačních plánů obrany krajů. Velitel kraje, jeho zástupce a náčelník štábu kraje koordinují činnost s veliteli skupin

v kraji, vytvářejí odbory a řeší případné spory ve skupinách kraje. Předávají informace na republikové velení.

Skupina

Tvoří základní organizační a taktický článek, kde se domobranci organizují na základě místně příslušného zařazení, a kde zejména aktivně působí v oblasti přípravy a výcviku. Je to hlavní síla v celé organizaci. Skupinu tvoří minimálně tři lidé.

Zálohy domobrany

Jedná se o sympatizanty, kteří se z nějakých důvodů nechtějí nebo nemohou aktivně účastnit činností domobran. V případě vzniku mimořádné události velkého rozsahu jsou tyto zálohy aktivovány a podřízeny místně-příslušnému velení.

Uniformy

Podrobný popis uniformy i doplňkových součástí stejnokroje ZD je uveden ve výstrojním řádu. Účelem označení je odlišit se od armády ČR, aby nedošlo k záměně.

Vybavení, výzbroj a výstroj domobrany

Obdobné jako u ND

2.2.4 Ukončení činnosti domobraneckých uskupení

Dne 6. ledna 2020 vláda ČR vydala doporučující stanovisko k návrhu zákona o nakládání se zbraněmi v některých případech ovlivňujících vnitřní pořádek nebo bezpečnost České republiky č.14/2021 Sb., který řeší zákaz vzniku a existenci skupin, které by se chtěly s použitím zbraní domáhat politických, náboženských nebo obdobných cílů. Důvodová zpráva výslovně uvádí, že zákaz se má vztahovat na skupiny, které mají povahu **paramilitární ozbrojené složky** a musí splňovat následující podmínky uvedené v §3:

- má povahu paramilitární ozbrojené složky,

- je určena k ozbrojenému prosazování cílů založených na politické, náboženské nebo jiné ideologii a
- nakládá se zbraněmi, usiluje o získání přístupu ke zbraním, nebo organizuje osoby, které zbraněmi nakládají.

Z těchto důvodů již před přijetím doporučujícího stanoviska Zemská domobrana k 31. prosinci 2019 ukončila svoji činnost s odůvodněním trestnosti členství dle §3 výše uvedeného zákona, kdy hrozí finanční pokuta až do výše 200 000,- Kč a zákaz činnosti. Národní domobrana ve své činnosti v omezeném rozsahu dále pokračuje. Například se dne 09. 02. 2024 zapojila do zemědělských protestů v Praze.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

Kapitola se zabývá popisem realizovaného výzkumu a jeho provedení. Konkrétně uvádí charakteristiku výzkumného souboru, cíl výzkumu, výzkumné otázky a stanovené hypotézy. Vyhodnocení provedeného výzkumu je uvedeno v následující kapitole.

3.1 Popis výzkumu

Cílem výzkumu bylo ověřit postoje a znalosti občana ČR k jeho případnému zapojení do obrany a bezpečnosti státu a analyzovat názor občana ČR na současnou bezpečnostní situaci. Dalším dílčím cílem je vyhodnotit míru důvěry občana v bezpečnostní složky a navrhnout soubor doporučení týkajícího se koncepce domobrany, zlepšení připravenosti a informovanosti občana.

3.2 Metodika výzkumu

Výzkum byl koncipován jako kvantitativní. Vychází z předpokladu, že jsou fenomény vnějšího světa měřitelné neboli kvantifikovatelné. Za metodu výzkumu bylo zvoleno dotazování formou dotazníkového šetření. Dotazník byl vlastní konstrukce. Jeho plné znění je uvedeno v oddílu příloh (příloha P. 1). Při tvorbě dotazníku byla zohledněna teoretická východiska z předešlých kapitol. Dotazník tvoří celkem 26 uzavřených otázek. U otázek č. 16-17 byla využita pětistupňová škála možnosti odpovědí.

V úvodní části dotazníku byl respondentům osvětlen význam dotazníku, způsob jeho vyplnění, dále byli respondenti ujištěni o anonymitě dotazníku. V úvodu dotazníku byli respondenti dotazováni na identifikační otázky, týkající se věku, pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání, zaměstnání, prostředí, ze kterého respondent pochází a zda je držitelem zbrojního průkazu. Tyto otázky sloužily k ověření stanovených hypotéz a popisu výzkumného souboru. Výzkum byl uskutečněn od 22. prosince 2023 do 15. ledna 2024, na serveru www.vyplnto.cz. Odkaz na dotazník byl šířen mezi vybranými skupinami osob (spolužáci z vysoké školy, kolegové, přátelé, dále se jednalo o facebookové skupiny Střelectví, myslivost, auto-moto, prappers). Zároveň dotazník vyplňovali lidé, kteří navštívili server [vyplnto.cz](http://www.vyplnto.cz). Jednalo se tedy o příležitostný výběr

a metodu sněhové koule. Data byla k dispozici na stránkách serveru vyplnto.cz v podobě tabulky a koláčových grafů. K vyhodnocení byla zvolena metoda popisné statistiky. U otázek s možností odpovědi ve škále 1-5, byl zjišťován průměr, směrodatná odchylka a modus.

Pro verifikaci hypotéz byl zvolen chí-kvadrát testu dobré shody, který byl automaticky vypočítán za pomoci nástroje internetových stránek vyplnto.cz, na kterých byl vytvořen samotný dotazník. Výsledek byl dostupný na serveru vyplnto.cz ve formě tabulky.

3.3 Stanovené výzkumné otázky a hypotézy

V této části, jsou uvedeny stanovené výzkumné otázky a čtyři stanovené hypotézy.

3.3.1 Výzkumné otázky

Stanoveny byly následující výzkumné otázky (dále jen „VO“):

VO1: Jaké jsou vědomosti respondentů o možnostech zapojení občana do obrany státu?

VO2: Jakou měrou je respondent ochoten zapojit se do obrany státu a posílení vnitřní bezpečnosti?

VO3: Jak respondent vnímá budoucí vývoj bezpečnosti ČR?

VO4: Vztah respondenta k občanským sdružením, která se nezávisle na státu zabývají brannou výchovou nebo formují sousedské hlídky a připravují se na zhoršení bezpečnostní situace a případný válečný konflikt?

3.3.2 Hypotézy

Formulovány byly tyto hypotézy (dále jen „H“):

H1: Držitelé zbrojního průkazu se více zajímají o problematiku obrany státu a vnitřní bezpečnosti než lidé, kteří nejsou držitelé ZP.

H2: Držitelé zbrojního průkazu jsou častěji ochotni aktivně se zapojit do obrany ČR v případě vojenského napadení nebo jiné bezpečnostní hrozby než občané, kteří nejsou držiteli zbrojního průkazu.

H3: Obyvatelé venkova, uvádějí častěji než obyvatelé hl.m. Prahy, že vnímají obranu státu a komunity, ve které žijí, jako závazek.

H4: Občané ve věku 18-29 let, častěji považují roli občana při obraně státu, pakliže se stát ocitá ve stavu ohrožení nebo stavu válečném, jako dobrovolnou, oproti občanům ve věku 50-59 let.

3.4 Výsledky dotazníkového šetření

Tato kapitola se zabývá zobrazením výsledků dotazníkového šetření, v grafické podobě (tabulka, graf) a v podobě písemného vyhodnocení pro každou otázku zvlášť.

Otázka č. 1.: Jaké je Vaše pohlaví?

Tabulka 1. Pohlaví respondentů. Otázka č. 1

pohlaví	Počet
muži	317
ženy	97

[zdroj vlastní výzkum]

Výzkumný soubor byl tvořen celkem 411 respondenty. Muži byli zastoupeni 317 respondenty, žen bylo 97. Rozložení respondentů dle pohlaví je znázorněno v tabulce č. 1.

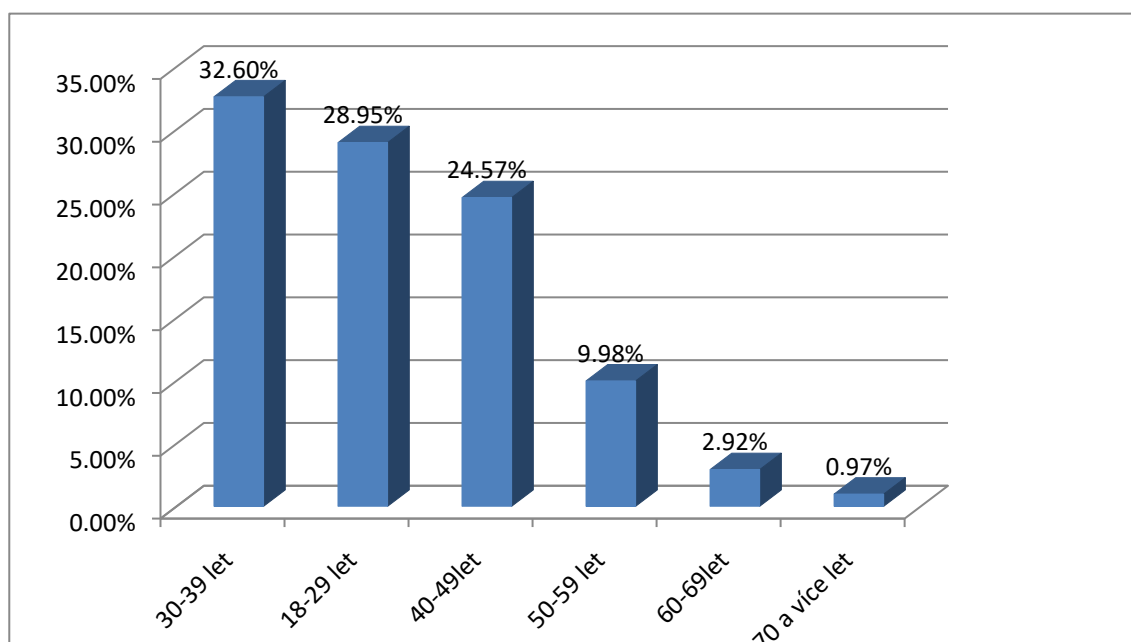
Otázka č. 2.: Jaký je Váš věk?

Tabulka 2. Věk respondentů. Otázka č. 2

odpověď	počet
30-39 let	134
18-29 let	119
40-49 let	101
50-59 let	41
60-69 let	12
70 a více let	4

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 1. Věk respondentů. Otázka č. 2

[zdroj vlastní výzkum]

V grafu 1 si lze povšimnout, že převládají osoby ve věku mezi 30-39 let, kterých bylo 134 (32,6 %). Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti ve věku 18 až 29 let, kteří byli zastoupeni v počtu 119 (28,95 %). Dále následují skupiny respondentů ve věku 40-49 let v počtu 101 (24,57 %), 50-59 let v počtu 41 (9,98 %), 60-69 let v počtu 12 (2,92 %). Nejméně početně zastoupenou skupinou byli respondenti ve věku 70 a více let, kteří byli pouze 4 (0,97 %).

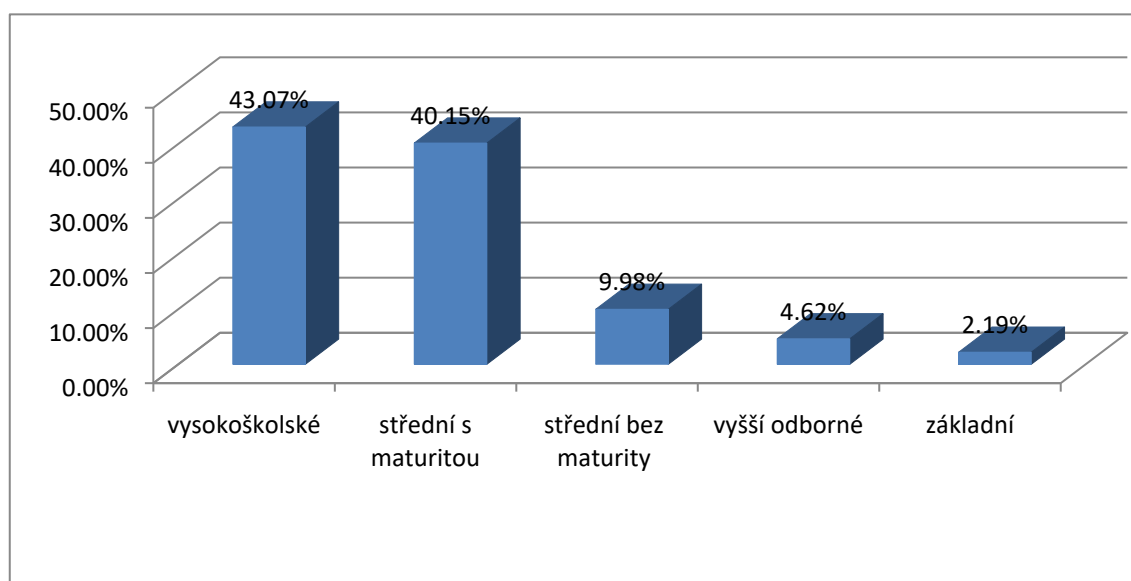
Otázka č. 3.: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 3. Vzdělání respondentů. Otázka č. 3

odpověď	počet
vysokoškolské	117
střední s maturitou	165
střední bez maturity	41
vyšší odborné	19
základní	9

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 2. Vzdělání respondentů. Otázka č. 3

[zdroj vlastní výzkum]

Následující identifikační otázkou je nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Výsledky jsou uvedeny v druhém grafu a tabulce č. 3, kde nejpočetněji byli zastoupeni respondenti s vysokoškolským vzděláním, kterých bylo 177 (43,07 %), dále respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou v počtu 165 (40,15 %), dále následovali respondenti se středoškolským vzděláním bez maturity v počtu 41 (9,98 %), respondenti s vyšším odborným vzděláním v počtu 19 (4,62 %) a v nejmenším počtu respondenti se základním vzděláním v počtu 9 (2,19 %).

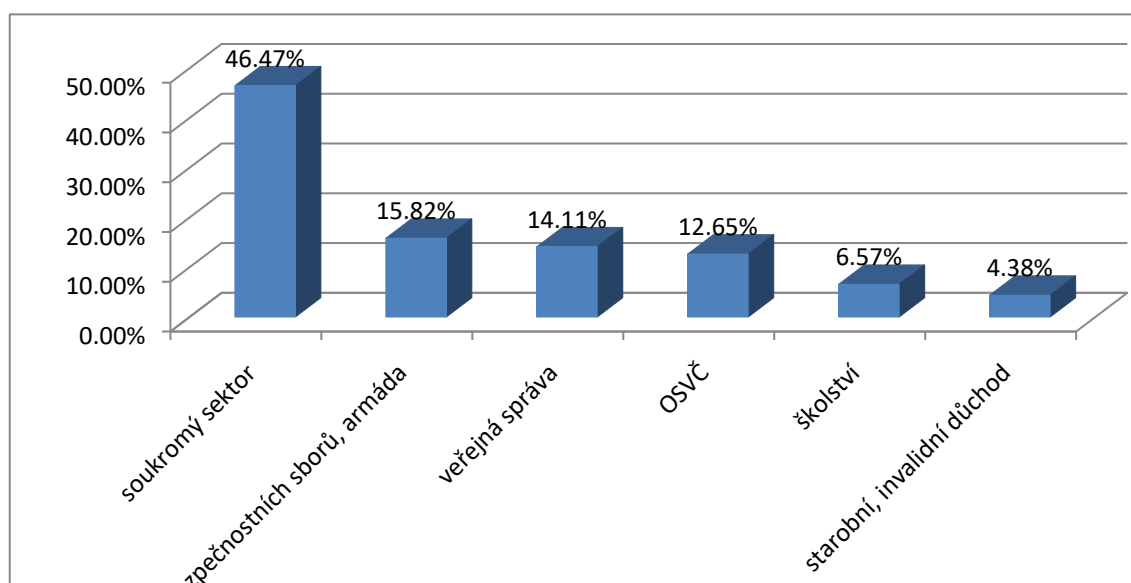
Otázka č 4.: Jaké vykonáváte zaměstnání?

Tabulka 4. Zaměstnání respondentů. Otázka č. 4

odpověď	počet
soukromý sekt	191
příslušníci bezpečnostních sborů, armáda	65
veřejná správa	58
OSVČ	52
školství	27
starobní, invalidní důchod	18

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 3. Zaměstnání respondentů. Otázka č. 4

[zdroj vlastní výzkum]

Následující identifikační otázkou zvolenou v dotazníku bylo zaměstnání respondenta, kdy nejvíce respondentů v počtu 191 (46,47 %) pracuje v soukromém sektoru, následují skupiny respondentů sloužící v bezpečnostních sborech a armádě v počtu 65 (15,82 %), veřejné správy 58 (14,11 %), OSVČ 52 (12,65 %), školství 27 (6,57 %) a nejmenší skupina respondentů byla tvořena starobními a invalidními důchodci 18 (4,38 %)

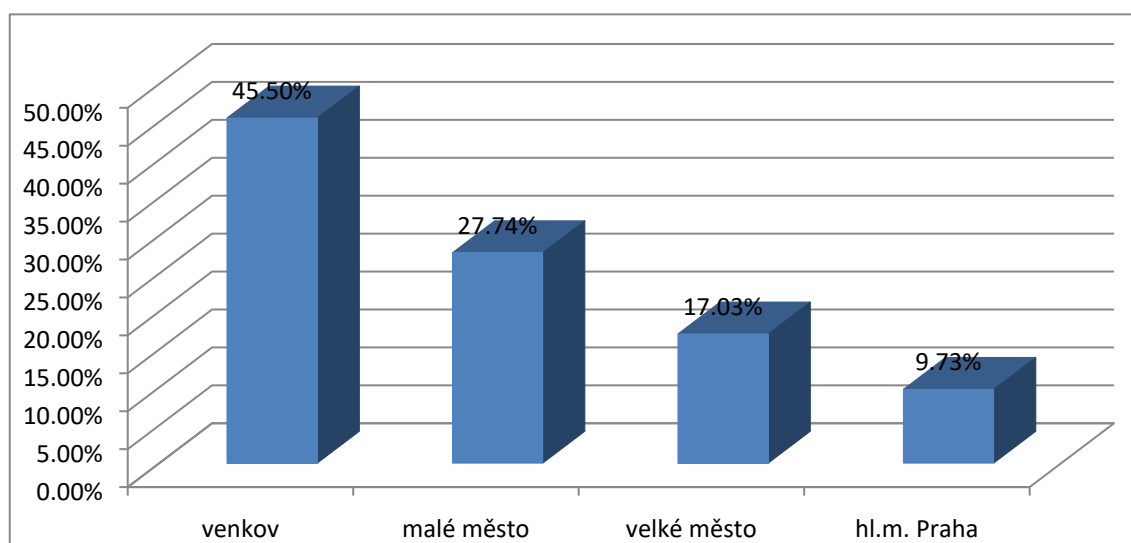
Otázka č. 5.: Žijete na?

Tabulka 5. Bydliště respondentů. Otázka č. 5

odpověď	počet
venkov	187
malé město	114
velké město	70
hl. m. Prahy	40

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 4. Bydliště respondentů. Otázka č. 5

[zdroj vlastní výzkum]

Následující identifikační otázkou respondentů bylo prostředí, ve kterém žijí, kdy nejvíce respondentů žije na venkově 187 (45,50%), malém městě 114 (27,74 %), velkém městě 70 (17,03 %) a v hl. m. Prahy 40 (9,73 %).

Otázka č. 6.: Jste držitel zbrojního průkazu?

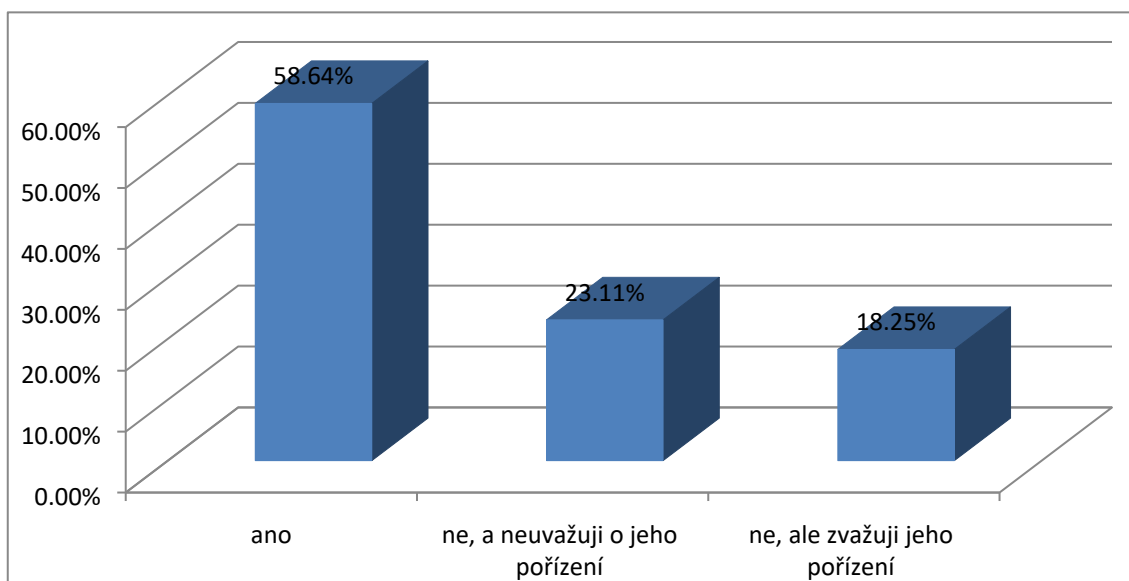
Tabulka 6. Zbrojní průkaz. Otázka č.6

odpověď	počet
ano	241
ne, a neuvažuji o jeho pořízení	95
ne, ale uvažuji o jeho pořízení	75

[zdroj vlastní výzkum]

Poslední identifikační otázkou respondentů je, zda jsou držiteli zbrojního průkazu, kdy nejvíce respondentů uvedlo, že jsou držiteli zbrojního průkazu 241 (58,64 %), 95 (23,11 %) respondentů uvedlo, že držiteli nejsou a ani neuvažují o pořízení, nejméně respondentů v počtu 75 (18,25 %) uvedlo, že nejsou držiteli zbrojního průkazu, ale zvažují jeho pořízení.

Graf 5. Zbrojní průkaz. Otázka č. 6

[zdroj vlastní výzkum]

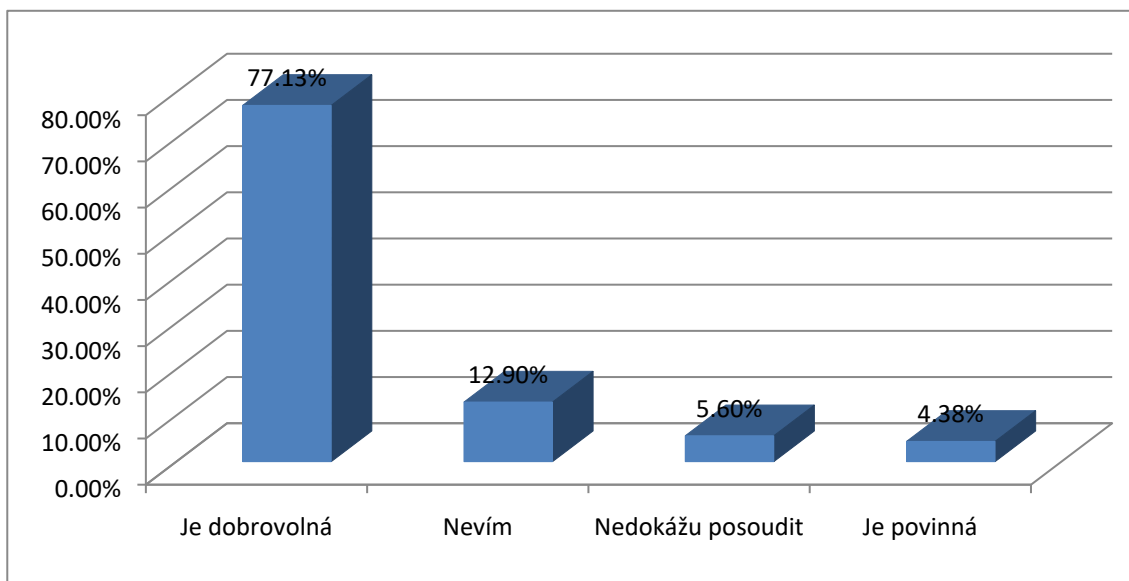
Otázka č. 7: Jak je v současné české legislativě definována role občana při obraně státu, pakliže se stát neocitá v žádném stavu ohrožení nebo stavu válečném?

Tabulka 7. Role občana při obraně státu v době míru. Otázka č. 7

odpověď	počet
je dobrovolná	317
nevím	53
nedokážu posoudit	23
je povinná	18

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 6. Role občana při obraně státu v době míru. Otázka č. 7

[zdroj vlastní výzkum]

Z grafu č. 6 vyplývá, že většina respondentů, tedy 317 (77,13 %) správně uvedlo, že role občana při obraně státu v době míru je dobrovolná. Nesprávnou odpověď uvedlo 18 (4,38 %) respondentů, dále 23 (5,6 %) respondentů nedokázalo roli občana v dané situaci posoudit a 53 (12,9 %) respondentů zvolilo odpověď „nevím“.

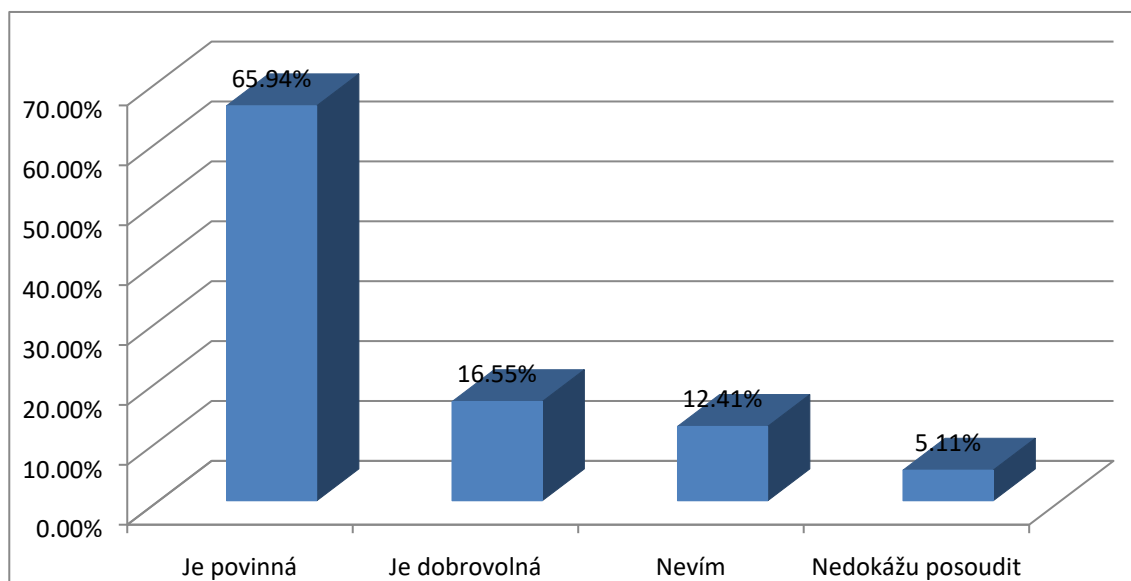
Otázka č. 8: Jak je v současné české legislativě definována role občana při obraně státu, pakliže se stát ocitá ve stavu ohrožení nebo stavu válečném?

Tabulka 8. Role občana při obraně státu ve válečném stavu. Otázka č. 8

odpověď	počet
je povinná	271
je dobrovolná	68
nevím	51
nedokážu posoudit	21

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 7. Role občana při obraně státu ve válečném stavu. Otázka č. 8

[zdroj vlastní výzkum]

Z grafu č. 7 a tabulky č. 8 vyplívá, že většina respondentů, tedy 271 (65,94 %) správně uvedlo, že role občana při obraně státu, pakliže se stát ocitá ve stavu ohrožení nebo válečném stavu, je povinná. Nesprávnou odpověď, tedy, že je tato role dobrovolná, uvedlo 68 (16,55 %) respondentů, dále 21 (5,11 %) respondentů nedokázalo roli občana v dané situaci posoudit a 51 (12,41 %) respondentů zvolilo odpověď „nevím“.

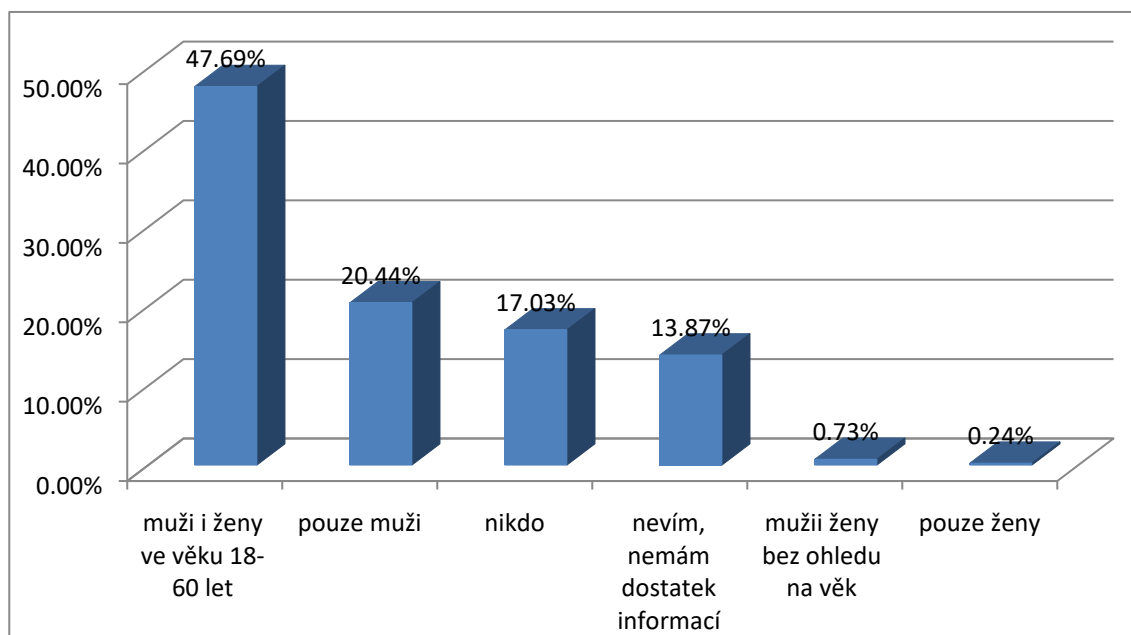
Otázka č. 9: Kdo podléhá branné povinnosti?

Tabulka 9. Kdo podléhá branné povinnosti. Otázka č. 9

odpověď	počet
muži i ženy ve věku 18-60 let	196
pouze muži	84
nikdo	70
nevím, nemám dostatek informací	57
muži i ženy bez ohledu na věk	3
pouze ženy	1

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 8. Kdo podléhá branné povinnosti. Otázka č. 9

[zdroj vlastní výzkum]

Správnou odpověď uvedla téměř polovina respondentů 196 (47,69 %). Druhá nejpočetnější skupina 84 (20,44 %) respondentů se domnívá, že brannou povinnost mají pouze muži. Brannou povinnost nemá nikdo, je dobrovolná uvedlo 70 (17,03 %) respondentů. Nevím, nemám dostatek informací, uvedlo 57 (13,87 %) respondentů. Odpověď muži i ženy bez ohledu na svůj věk uvedly 3 (0,73 %) respondenti a pouze jeden respondent (0,24 %) zvolil odpověď, že brannou povinnost mají pouze ženy.

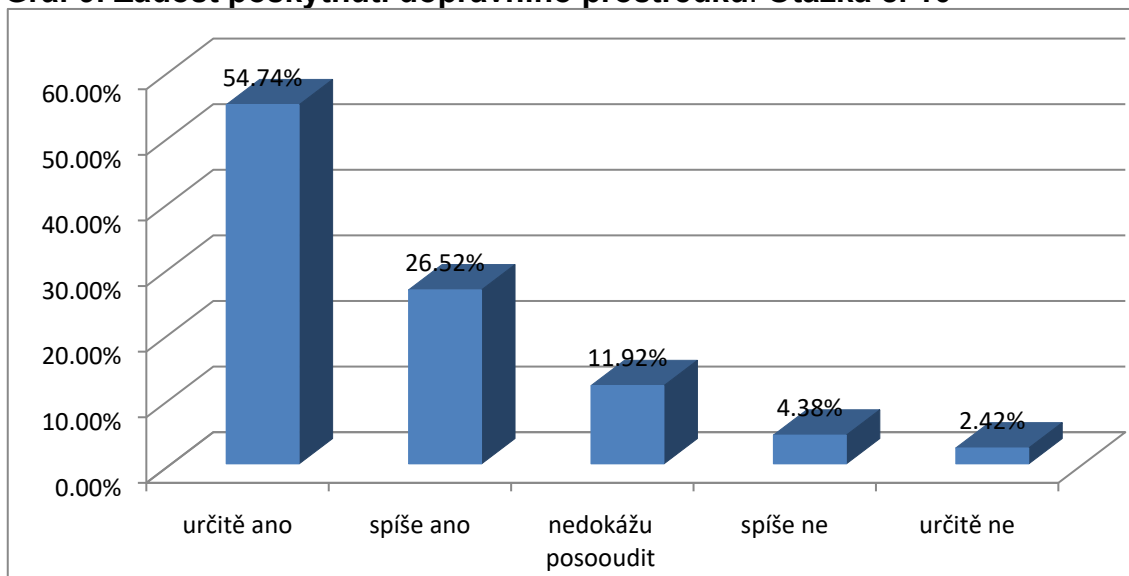
Otázka č. 10: Může stát po občanovi žádat za stavu ohrožení státu nebo ve válečném stavu např. poskytnutí jeho automobilu, motocyklu, případně autobusu?

Tabulka 10. Žádost poskytnutí dopravního prostředku. Otázka č. 10

odpověď	počet
určitě ano	225
spíše ano	109
nedokážu posoudit	49
spíše ne	18
určitě ne	10

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 9. Žádost poskytnutí dopravního prostředku. Otázka č. 10

[zdroj vlastní výzkum]

Správnou odpověď uvedla nadpoloviční většina respondentů, tedy 225 (54,74 %). Odpověď spíše ne vybralo 109 (26,52 %) respondentů. Odpověď „nedokážu posoudit“ zvolilo 49 (11,92 %) respondentů, odpověď spíše ne zvolilo 18 (4,38 %) a nejméně respondentů 10 (2,42 %) zvolilo odpověď určitě ne.

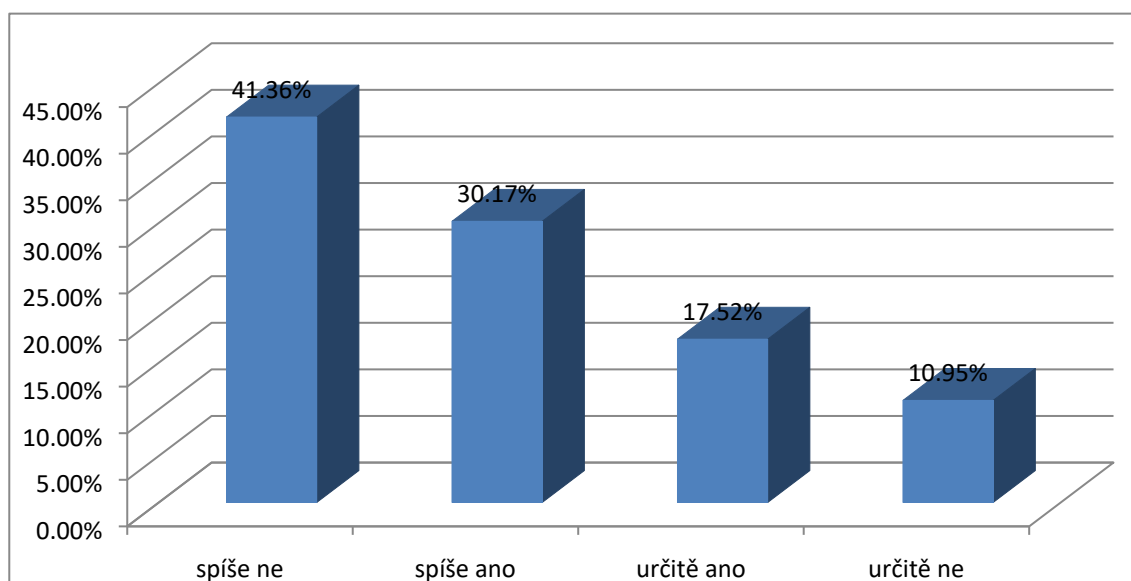
Otázka č. 11: Zajímáte se o problematiku obrany a vnitřní bezpečnosti státu?

Tabulka 11. Zajímáte se o obranu a vnitřní bezpečnosti státu? Otázka č. 11

odpověď	počet
spíše ne	170
spíše ano	124
určitě ano	72
určitě ne	45

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 10. Zajímáte se o obranu a vnitřní bezpečnosti státu? Otázka č. 11

[zdroj vlastní výzkum]

Jak z grafu číslo 10 vyplívá, nejvíce respondentů 170 (41,36 %) se o uvedenou problematiku spíše nezajímá, druhá nejpočetnější skupina 124 (30,17 %) se o uvedenou problematiku spíše zajímá, 72 (17,52 %) respondentů se o tuto problematiku zajímá a nejmenší skupina respondentů 45 (10,95 %) se o tuto problematiku vůbec nezajímá.

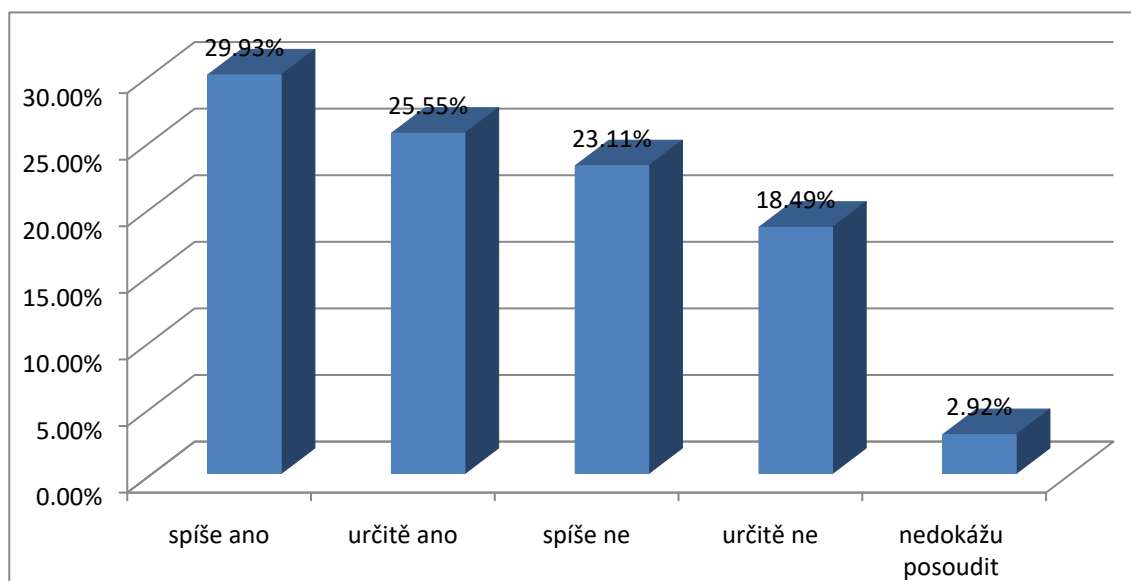
Otázka č. 12: Cítíte stálou spoluodpovědnost za zajišťování obrany a vnitřní bezpečnosti státu?

Tabulka 12. Cítíte stálou spoluodpovědnost za zajišťování obrany a vnitřní bezpečnosti státu? Otázka č. 12

odpověď	počet
spíše ano	123
určitě ano	105
spíše ne	95
určitě ne	76
nedokážu posoudit	12

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 11. Cítíte stálou spoluodpovědnost za zajišťování obrany a vnitřní bezpečnosti státu? Otázka č. 12

[zdroj vlastní výzkum]

Jak vyplývá z výsledků uvedených v grafu číslo 11. téměř jedna třetina respondentů 123 (29,93 %) spíše cítí spoluodpovědnost za zajištění obrany a vnitřní bezpečnosti. Druhá nejpočetnější skupina respondentů 105 (25,55 %), určitě pociťuje spoluodpovědnost, 95 (23,11 %) respondentů spíše nepociťuje spoluodpovědnost, 76 (18,49 %) respondentů určitě nepociťuje spoluzodpovědnost a 12 (2,92 %) respondentů nedokáže posoudit.

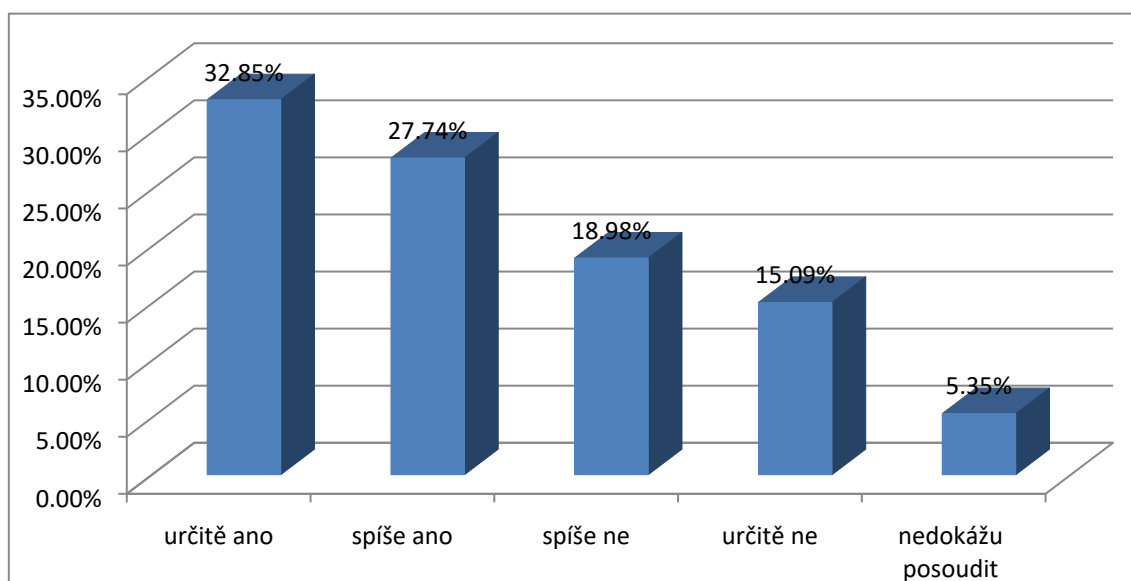
Otázka č. 13: Vnímáte obranu státu a komunity, ve které žijete, jako závazek?

Tabulka 13. Vnímání obrany státu a komunity jako závazek? Otázka č. 13

odpověď	počet
určitě ano	135
spíše ano	114
spíše ne	78
určitě ne	62
nedokážu posoudit	22

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 12 Vnímání obrany státu a komunity jako závazek? Otázka č. 13

[zdroj vlastní výzkum]

V grafu číslo 12 je uvedeno, že 135 (32,85 %) respondentů určitě vnímá obranu státu a komunity, ve které žije, jako závazek. Druhá nejpočetnější skupina, 114 (27,74 %) respondentů, uvádí odpověď „spíše ano“. Oproti tomu 78 (18,98 %) respondentů spíše nepocituje zodpovědnost. 62 (15,09 %) respondentů určitě nepocituje zodpovědnost a 22 (5,35 %) respondentů danou otázku nedokáže posoudit.

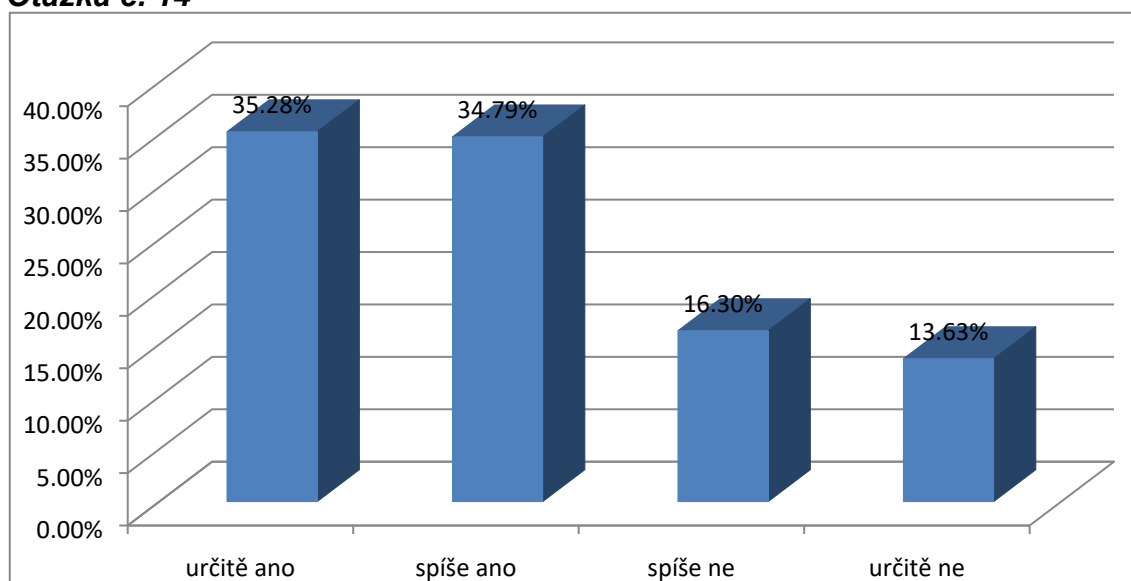
Otázka č. 14: Jste ochoten/ochotna se aktivně zapojit do případné obrany ČR nebo posílení vnitřní bezpečnosti?

Tabulka 14. Ochota občana aktivně se zapojit do obrany a vnitřní bezpečnosti. Otázka č. 14

odpověď	počet
určitě ano	145
spíše ano	143
spíše ne	67
určitě ne	56

[zdroj vlastní výzkum]

**Graf 13. Ochota občana aktivně se zapojit do obrany a vnitřní bezpečnosti.
Otázka č. 14**

[zdroj vlastní výzkum]

Více než jedna třetina respondentů, 145 (35,28 %), je ochotna se aktivně zapojit do obrany a vnitřní bezpečnosti. Téměř stejný počet respondentů 143 (34,79 %) uvedlo odpověď spíše ano. Oproti tomu 67 (16,3 %) zvolilo odpověď „spíše ne“ a 56 (13,63 %) respondentů zvolilo odpověď „určitě ne“.

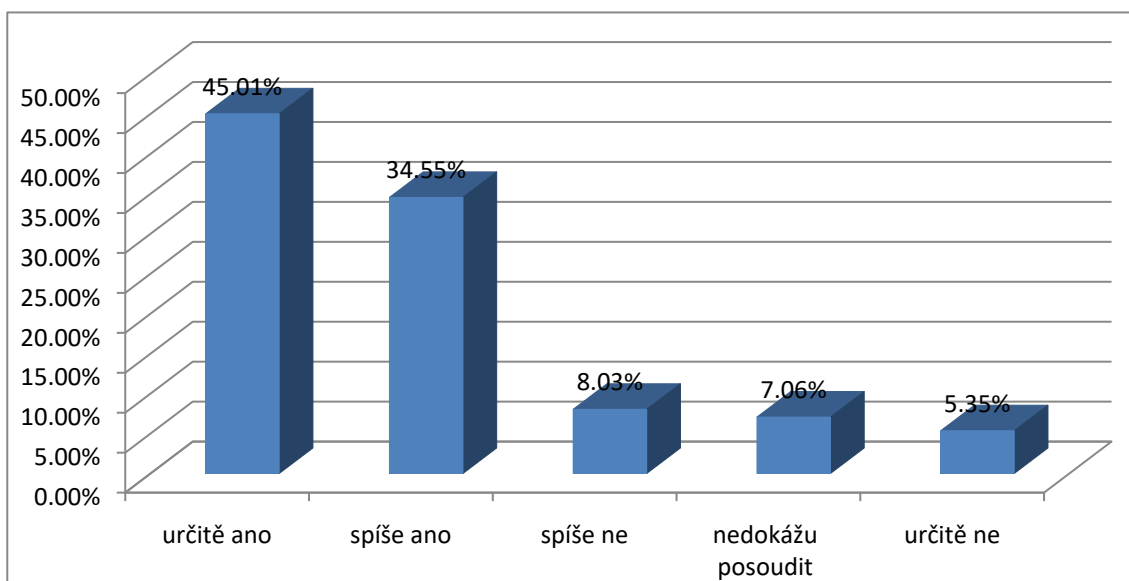
Otázka č. 15: Je dle Vašeho názoru zapotřebí připravovat občany ČR k obraně státu a zapojení do ochrany bezpečnosti?

Tabulka 15. Názor na nutnost přípravy občanů k obraně státu a ochraně bezpečnosti státu. Otázka č. 15

odpověď	počet
určitě ano	185
spíše ano	142
spíše ne	33
nedokážu posoudit	29
určitě ne	22

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 14. Názor na nutnost přípravy občanů k obraně státu a ochraně bezpečnosti státu. Otázka č. 15

[zdroj vlastní výzkum]

Jak z grafu číslo 14 jasně vyplývá, necelá polovina respondentů, 185 (45,01 %) zastává názor, že je určitě zapotřebí připravovat občany ČR k obraně státu a zapojení do ochrany bezpečnosti. „Spíše ano“ odpovědělo 142 (34,55 %) dotazovaných respondentů, oproti tomu 33 (8,03 %) respondentů zvolilo odpověď „spíše ne“. 29 (7,06 %) respondentů odpovědělo „nedokážu posoudit“ a 22 (5,35 %) respondentů uvedlo odpověď „určitě ne“.

Otázka č. 16: V tabulce prosím u každé položky vyberte míru rizika (jak vnímáte danou hrozbu jako ohrožující bezpečnost ČR), a to na stupnici 1-5, kde 1 = malé riziko, 5 = maximální riziko.

Tabulka 16 Hodnocení míry nebezpečí u vybraných položek. Otázka č. 16

položky	průměr	směrodatná odchylka	modus
kybernetické útoky	3,91	0,94	5
negativní aspekty mezinárodní migrace	3,98	0,95	5
extremismus, terorismus, nenávisť mezi skupinami obyvatel, v masové sociální nepokoje	3,71	1,05	5
válečný konflikt	3,03	1,17	3
ohrožení funkčnosti dodávek základních surovin a el. energie, potravin	3,22	1,13	3
pohromy (přírodní, nemoci, lidskou činností)	3,05	0,95	3

[zdroj vlastní výzkum]

Otázka č. 17: Prosím v tabulce ohodnoťte Vaši informovanost v dané problematice, na stupnici 1-5, 1 = vynikající vzdělanost, 5 = nedostatečná vzdělanost.

Tabulka 17. Hodnocení míry informovanosti. Otázka č. 17

položky	průměr	směrodatná odchylka	modus
kybernetické útoky	2,94	0,98	3
negativní aspekty mezinárodní migrace	2,83	1	3
extremismus, terorismus, nenávisť mezi skupinami obyvatel, v masové sociální nepokoje	2,72	0,91	2
válečný konflikt	3	0,98	3
ohrožení funkčnosti dodávek základních surovin a el. energie, potravin	2,84	0,93	3
pohromy (přírodní, nemoci, lidskou činností)	2,61	0,9	2

[zdroj vlastní výzkum]

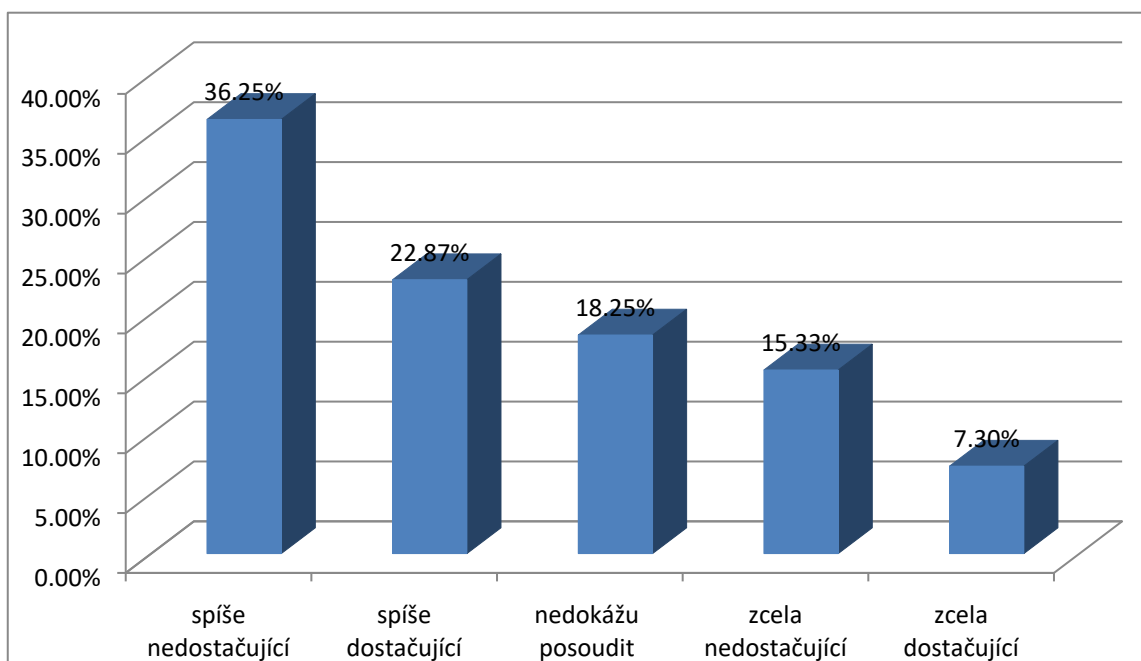
Otázka č. 18: Jak hodnotíte roli občana při obraně státu a zajišťování vnitřní bezpečnosti?

Tabulka 18. Hodnocení role občana při obraně státu. Otázka č. 18

odpověď	počet
spíše nedostačující	149
spíše dostačující	94
nedokážu posoudit	75
zcela nedostačující	63
zcela dostačující	30

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 15. Hodnocení role občana při obraně státu. Otázka č. 18

[zdroj vlastní výzkum]

Respondenti zastávali názor, že je role občana při obraně státu spíše nedostačující, což uvedlo 149 (36,25 %) respondentů. Celkem 94 (22,87 %) respondentů zvolilo odpověď „spíše dostačující“. Část respondentů 75 (18,25 %) nedokázalo danou problematiku posoudit. Oproti tomu 63 (15,33 %) respondentů považuje roli občana zcela nedostačující a pouze 30 (7,3 %) respondentů považuje roli občana za zcela dostačující.

Otázka č. 19: Riziko vzniku a rozvoje válečného konfliktu na našem území v současné době stále panuje. Vznik jakého typu válečného konfliktu považujete v současné době za více pravděpodobný?

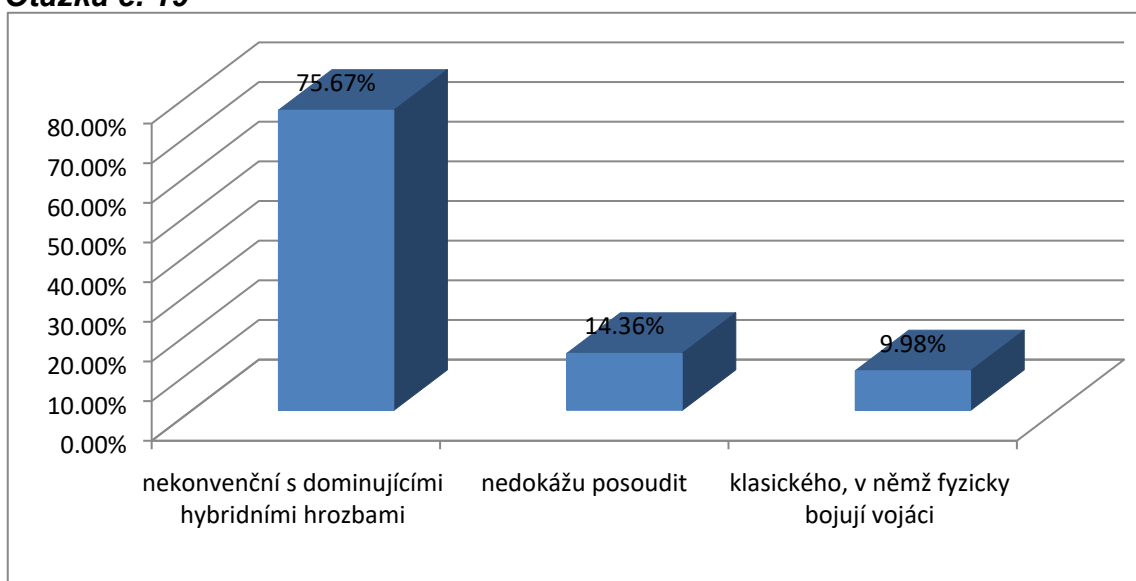
Tabulka 19. Riziko vzniku a rozvoje válečného konfliktu na našem území.

Otázka č. 19

odpověď	počet
nekonvenční s dominujícími hybridními hrozbami	311
nedokážu posoudit	41
klasického, v němž fyzicky bojují vojáci	59

[zdroj vlastní výzkum]

**Graf 16 Riziko vzniku a rozvoje válečného konfliktu na našem území.
Otázka č. 19**

[zdroj vlastní výzkum]

Většina respondentů 311 (75,67 %) považuje za nejpravděpodobnější možnost nekonvenční formu války s dominujícími hybridními hrozbami. K variantě klasické války, v níž fyzicky bojují vojáci, se kloní 41 (9,98 %) respondentů. Posoudit danou otázku nedokázalo 59 (14,36 %) respondentů.

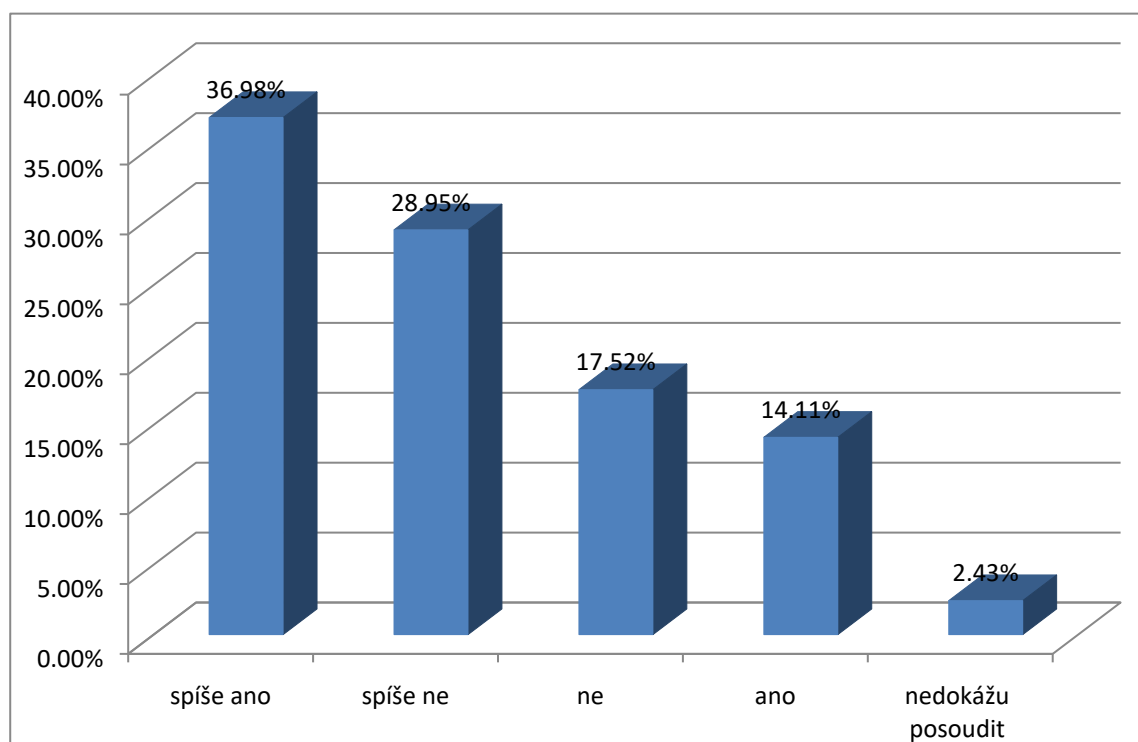
Otázka č. 20: Důvěřujete v schopnost bezpečnostních složek České republiky čelit hrozbám 21. století a zajistit bezpečnost obyvatel České republiky?

Tabulka 20. Důvěra ve schopnosti bezpečnostních složek. Otázka č. 20

odpověď	počet
spíše ano	152
spíše ne	119
ne	72
ano	58
nedokážu posoudit	10

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 17. Důvěra ve schopnosti bezpečnostních složek. Otázka č. 20

[zdroj vlastní výzkum]

Téměř polovina respondentů projevila důvěru ve schopnosti bezpečnostních složek, kdy 58 (14,11 %) respondentů zvolilo odpověď „ano“ a 152 (36,98 %) respondentů zvolilo odpověď „spíše ano“. Necelá třetina respondentů, 119 (28,95 %), zvolila odpověď „spíše ne“, jasné „ne“ zvolilo 72 (17,52 %) a pouze 10 (2,43 %) respondentů nedokázalo posoudit.

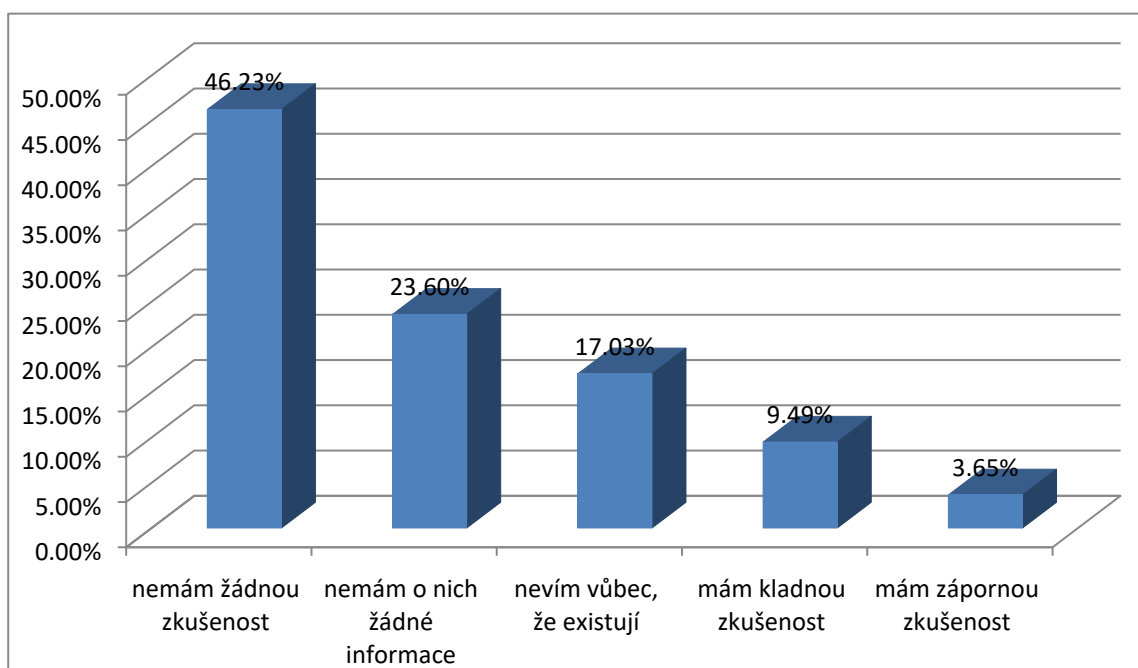
Otázka č. 21: Disponujete zkušenostmi s občanským sdružením, které se nezávisle na státu zabývá brannou výchovou nebo formuje sousedské hlídky a připravuje se na zhoršení bezpečnostní situace a případný válečný konflikt?

Tabulka 21. Zkušenost s občanským sdružením „domobranou“. Otázka č. 21

odpověď	počet
nemám žádnou zkušenost	190
nemám o nich žádné informace	97
nevím vůbec, že existují	70
mám kladnou zkušenost	39
mám zápornou zkušenost	15

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 18. Zkušenost s občanským sdružením „domobranou“. Otázka č. 21

[zdroj vlastní výzkum]

Jak vyplývá, téměř polovina respondentů, 190 (46,23 %), nemá žádnou zkušenost, 97 (23,6 %) respondentů o nich nemá žádné informace, dokonce 70 (17,03 %) respondentů neví vůbec, že takové sdružení existují. Pouze 39 (9,49 %) respondentů uvedlo, že má kladnou zkušenost a 15 (3,65 %) respondentů má zápornou zkušenost.

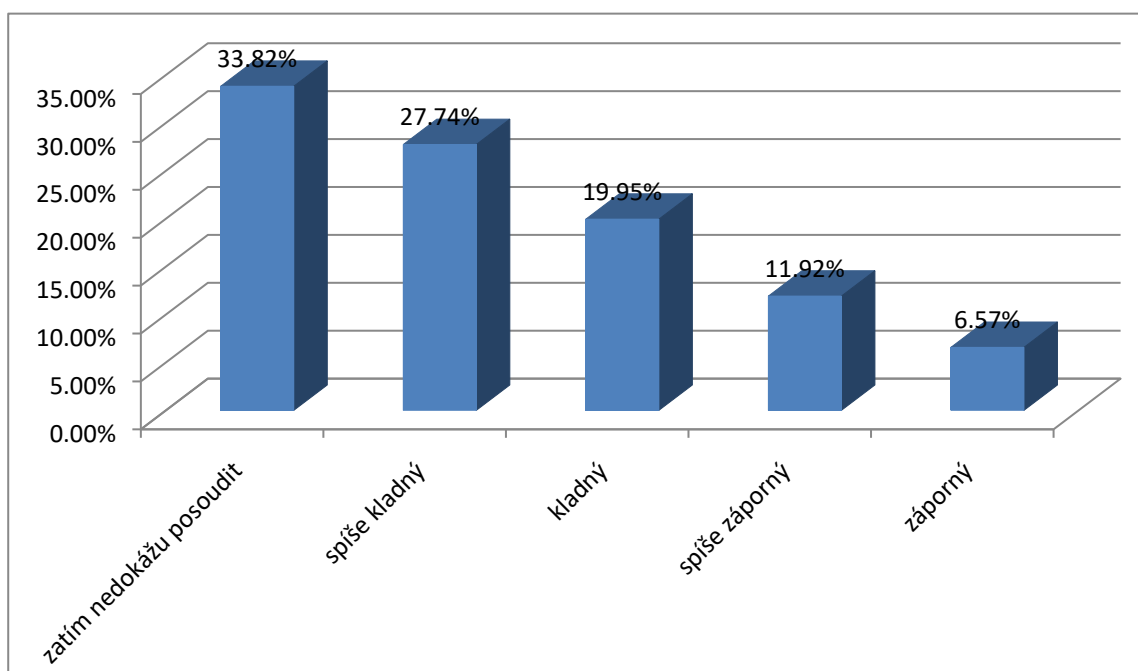
Otázka č. 22: Jaký je váš postoj k občanským sdružením, která se nezávisle na státu zabývají brannou výchovou, nebo formují sousedské hlídky a připravují se na zhoršení bezpečnostní situace a válečný konflikt?

Tabulka 22. Postoj k občanským sdružením „domobranou“. Otázka č. 22

odpověď	počet
zatím nedokážu posoudit	139
spíše kladný	114
kladný	82
spíše záporný	49
záporný	27

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 19. Postoj k občanským sdružením „domobranou“. Otázka č. 22

[zdroj vlastní výzkum]

Více než třetina respondentů, 139 (33,82 %), zatím danou otázku nedokáže posoudit, spíše kladný postoj má 114 (27,74 %) a vyloženě kladný postoj má 82 (19,95 %) respondentů. Oproti tomu 49 (11,92 %) respondentů zvolilo spíše záporný postoj a 27 (6,57 %) respondentů má vyloženě záporný postoj.

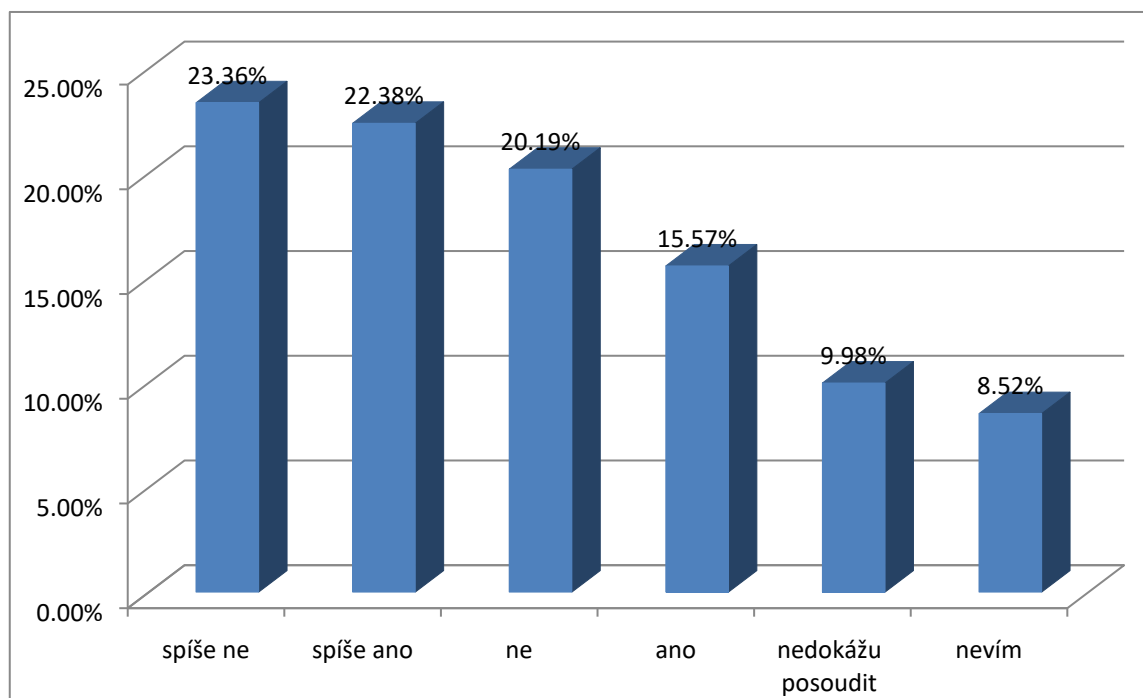
Otázka č. 23: Domníváte se, že by mělo vzniknout polostátní domobranecké uskupení zabývající se vnitřní bezpečností a obranou státu (domobrana) spadající pod ministerstvo vnitra?

Tabulka 23. Názor na vznik domobraneckého uskupení. Otázka č. 23

odpověď	počet
spíše ne	96
spíše ano	92
ne	83
ano	64
nedokážu posoudit	41
nevím	35

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 20. Názor na vznik domobraneckého uskupení. Otázka č. 23

[zdroj vlastní výzkum]

Nejvíce respondentů, 96 (23,36 %), zvolilo odpověď „spíše ne“, odpověď „ne“ zvolilo 83 (20,19 %) respondentů, danou otázku nedokázalo posoudit 41 (9,98 %) respondentů, nevěděl 35 (8,52 %). Oproti tomu 92 (22,38 %) respondentů zvolilo odpověď „spíše ano“ a 64 (15,57 %) zvolilo odpověď „ano“.

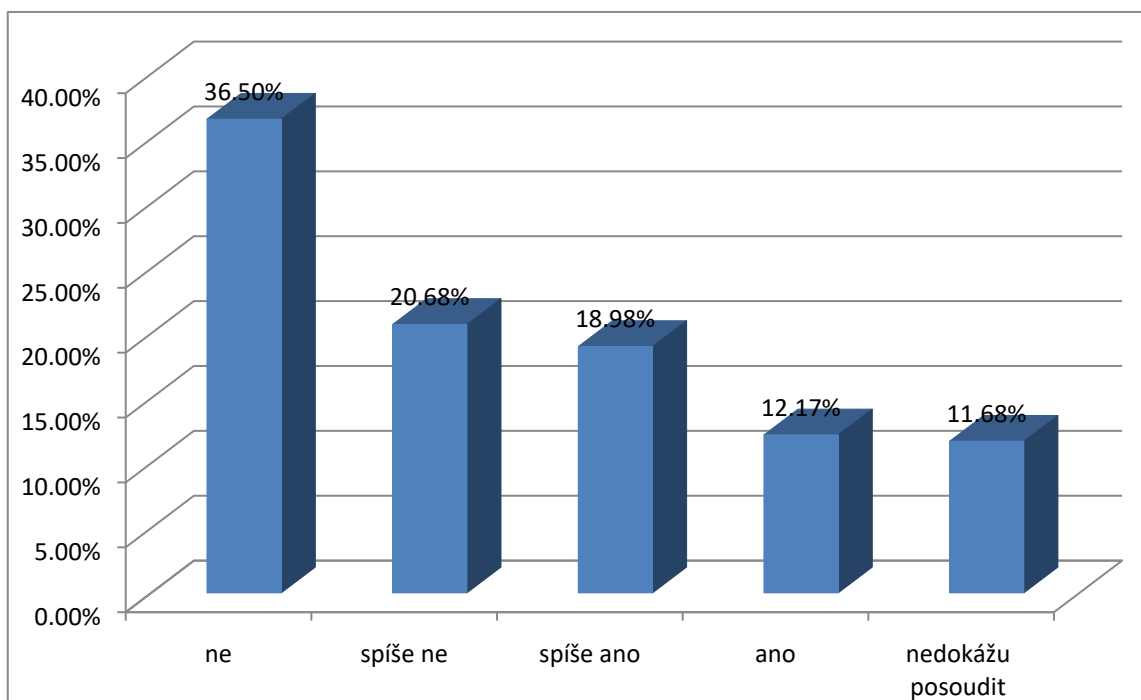
Otázka č. 24: Měl byste zájem o vstup do takového občanského sdružení?

Tabulka 24. Zájem o vstup do domobraneckého uskupení. Otázka č. 24

odpověď	počet
ne	150
spíše ne	85
spíše ano	78
ano	50
nedokážu posoudit	48

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 21 Zájem vstup do domobraneckého uskupení. Otázka č.24

[zdroj vlastní výzkum]

Jak je zřejmé z grafu číslo 21, o vstup do domobraneckého uskupení mělo zájem 50 (12,17 %) respondentů, odpověď „spíše ano“ zvolilo 78 (18,98 %) respondentů. Danou otázku nedokázalo posoudit 48 (11,68 %) respondentů, Odpověď „ne“ zvolilo 150 (36,5 %) respondentů a odpověď „spíše ne“ zvolilo 85 (20,68 %) respondentů.

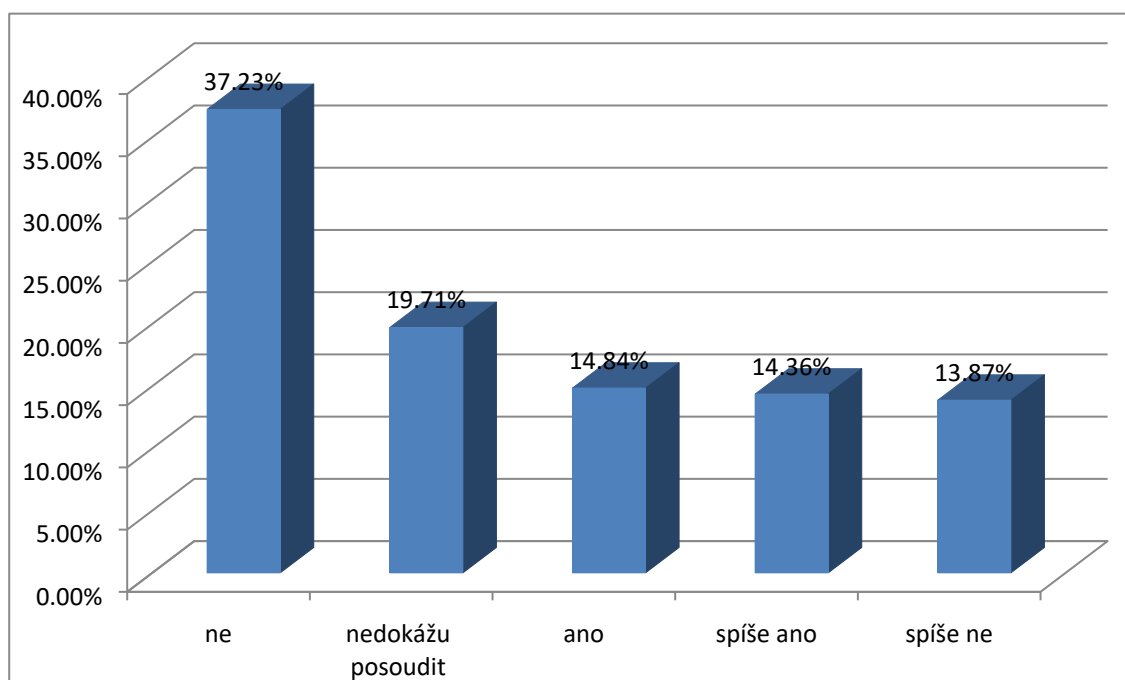
Otázka č. 25: Mělo by dle Vás být členství v organizaci jmenované v otázce č. 23 pro bývalé příslušníky bezpečnostních sborů po dobu 5 let podmínkou pro vyplácení renty?

Tabulka 25. Podmínka členství pro vyplácení renty. Otázka č. 25

odpověď	počet
ne	153
nedokážu posoudit	81
ano	61
spíše ano	59
spíše ne	57

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 22. Podmínka členství pro vyplácení renty. Otázka č. 25

[zdroj vlastní výzkum]

Na tuto otázku 153 (37,23 %) respondentů odpovědělo „ne“, odpověď „spíše ne“ zvolilo 57 (13,87 %) respondentů, dále 81 (19,71 %) respondentů nedokázalo posoudit. Odpověď „ano“ zvolilo 61 (14,84 %) respondentů a odpověď „spíše ano“ zvolilo 59 (14,36 %) respondentů.

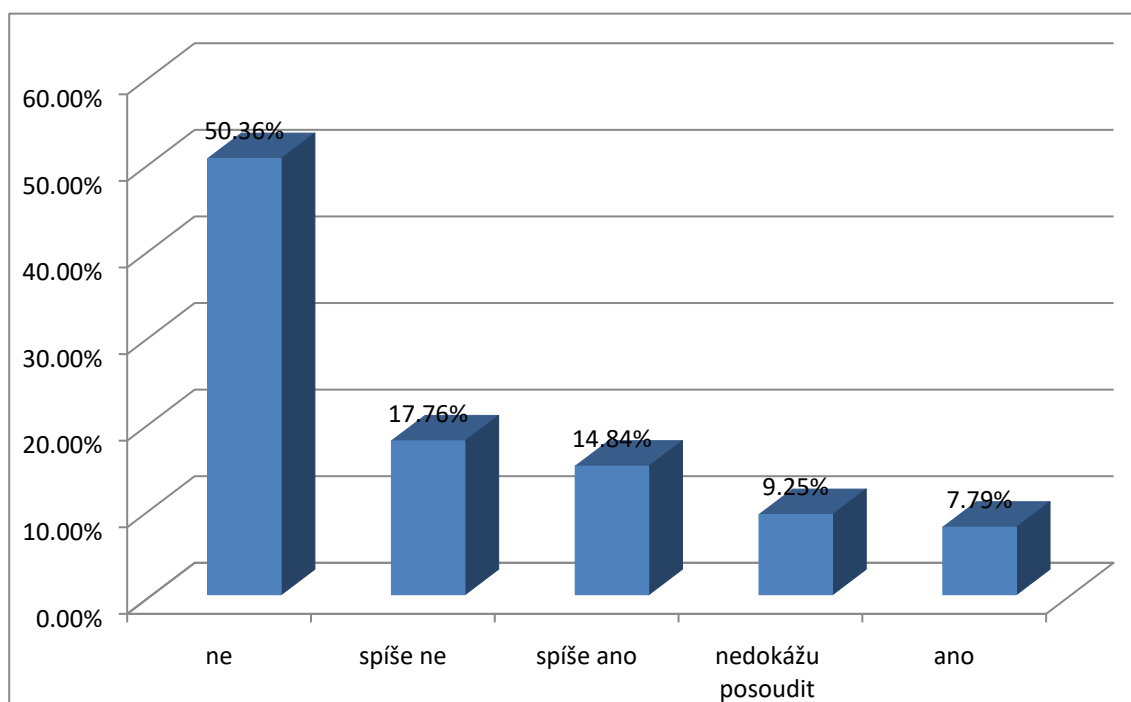
Otázka č. 26: Mělo by dle Vás být členství minimálně po dobu 5 let v organizaci jmenované v položce č. 16 pro žadatele o zbrojní průkaz podmínkou pro držení zbrojního průkazu?

Tabulka 26. Podmínka členství pro nabytí zbrojního průkazu. Otázka č. 26

odpověď	počet
ne	207
spíše ne	73
spíše ano	61
nedokážu posoudit	38
ano	32

[zdroj vlastní výzkum]

Graf 23. Podmínka členství pro nabytí zbrojního průkazu.Otázka č. 26

[zdroj vlastní výzkum]

Na danou otázku 207 (50,36 %) respondentů odpovědělo „ne“, dále 73 (17,76 %) respondentů odpovědělo „spíše ne“. Oproti tomu 32 (7,79 %) respondentů odpovědělo „ano“ a 61 (14,84 %) respondentů odpovědělo „spíše ano“. Otázku nedokázalo posoudit 38 (9,25 %) respondentů.

4 DISKUSE A NÁVRHY MOŽNÝCH ADAPTAČNÍ OPATŘENÍ

V této kapitole jsou ověřeny hypotézy, zhodnocen výzkum a navrženy možná adaptační opatření.

4.1 Ověření hypotéz

Hypotéza H1: Držitelé zbrojního průkazu se více zajímají o problematiku obrany státu a vnitřní bezpečnosti, než lidé, kteří nejsou držitelé ZP.

Porovnávány byly odpovědi respondentů na otázku č. 11: Zajímáte se o problematiku obrany a vnitřní bezpečnosti státu? Porovnávány se odpovědi držitelů ZP, respondentů, kteří nejsou držiteli ZP a neuvažují o jeho pořízení a respondentů, kteří nejsou držiteli zbrojního průkazu, ale uvažují o jeho pořízení. Přehled odpovědí je podán v tabulce č. 27.

Tabulka 27. Ověření hypotézy H1

odpovědi	všichni respondenti	držitelé ZP Skutečná (očekávaná) četnost	ne, neuvažují o jeho pořízení Skutečná (očekávaná) četnost	ne, ale zvažují jeho pořízení Skutečná (očekávaná) četnost
určitě ano	72	47 (42)	7 (17)	18 (13)
spíše ano	124	77 (73)	27 (29)	20 (23)
spíše ne	170	98 (100)	40 (39)	32 (31)
určitě ne	45	19 (26)	21 (10)	5 (8)
celkem	411	241	95	75
χ^2 test	-	2,891	16,495	3,391

[zdroj vlastní výzkum]

U držitelů zbrojního průkazu je vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 2,891$. Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrátu pro hladinu významnosti 0,9 v závislosti s 10% pravděpodobností chyby prvního druhu $\chi^2_{0.9} = 7,779$.

Vypočítaná hodnota testového kritéria 2,891 je nižší než kritická hodnota, tzn. byl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi zkoumanými proměnnými. Jak je však patrné z výsledků uvedených v tabulce, častější zájem o problematiku obrany státu projevovali respondenti, kteří jsou zároveň držitelé ZP, tedy na základě ověření hypotézy č. 1 lze tvrdit, že lidé, kteří jsou držiteli ZP se častěji než lidé, kteří nejsou držiteli ZP, zajímají o problematiku ochrany státu.

Hypotézu H1 byla potvrzena.

H2: Držitelé zbrojního průkazu jsou častěji ochotni aktivně se zapojit do obrany ČR v případě vojenského napadení nebo jiné bezpečnostní hrozby než občané, kteří nejsou držiteli zbrojního průkazu.

Porovnávány byly odpovědi respondentů na otázku č. 14: Jste ochoten/ochotna se aktivně zapojit do případné obrany ČR nebo posílení vnitřní bezpečnosti? Porovnávaly se odpovědi držitelů ZP, respondentů, kteří nejsou držiteli ZP a neuvažují o jeho pořízení a respondentů kteří nejsou držiteli zbrojního průkazu, ale uvažují o jeho pořízení. Přehled odpovědí (pozorovaných a očekávaných četností odpovědí) je podán v tabulce č. 28.

Tabulka 28 Ověření hypotézy H2

odpovědi	všichni respondenti	držitelé ZP Skutečná (očekávaná) četnost	ne, neuvažují o jeho pořízení Skutečná (očekávaná) četnost	ne, ale zvažují jeho pořízení Skutečná (očekávaná) četnost
určitě ano	145	105(85)	13(33)	27(26)
spíše ano	143	95 (84)	25 (33)	23 (26)
spíše ne	67	27 (39)	30 (15)	10 (12)
určitě ne	56	14 (33)	27 (13)	15 (10)
celkem	411	241	95	75
χ^2 test	-	20,824	43,385	3,02

[zdroj vlastní výzkum]

U držitelů zbrojního průkazu je vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 20,824$. Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrátu pro hladinu

významnosti 0,9 v závislosti s 10% pravděpodobností chyby prvního druhu $\chi^2_{0.9} = 7,779$.

Vypočítaná hodnota testového kritéria 20,824 je vyšší než kritická hodnota, tzn. byl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi zkoumanými proměnnými. Jak je však patrné z výsledků uvedených v tabulce č. 28 ochotu aktivně se zapojit do obrany státu nebo posílení bezpečnosti projevíli respondenti, kteří jsou zároveň držitelé ZP, tedy na základě ověření hypotézy č. 2 lze tvrdit, že lidé, kteří, jsou držiteli ZP, jsou mnohem více ochotni aktivně se zapojit do obrany státu a posílení vnitřní bezpečnosti, než lidé kteří nejsou držitelé zbrojního průkazu.

Hypotézu H2 byla potvrzena.

H3: Obyvatelé venkova vnímají častěji než obyvatelé hl.m. Prahy obranu státu a komunity, ve které žijí, jako závazek.

Porovnávány byly odpovědi respondentů na otázku č. 13: Vnímáte obranu státu a komunity, ve které žijete, jako závazek? Porovnávaly se odpovědi obyvatel venkova, malého města, velkého města a hl.m. Prahy. Přehled odpovědí (pozorovaných a očekávaných četností odpovědí) je podán v tabulce č. 29.

Tabulka 29. Ověření hypotézy H3

odpovědi	všichni respondenti	obyvatelé venkova Skutečná (očekávaná) četnost	obyvatelé malého města Skutečná (očekávaná) četnost	obyvatelé velkého města Skutečná (očekávaná) četnost	obyvatelé hl.m. Prahy Skutečná (očekávaná) četnost
určitě ano	135	60(61)	40(37)	27(23)	8(13)
spíše ano	114	63(52)	22(31)	15(19)	14(11)
spíše ne	78	35(35)	23(22)	11(13)	9(8)
určitě ne	62	19(28)	24(17)	11(10)	8(6)
nedokážu posoudit	22	10(10)	5(6)	6(4)	1(2)
celkem	411	187	11(4)	70	40
χ^2 test		5.435	6.078	3.469	4.281

[zdroj vlastní výzkum]

U obyvatel venkova je vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 5.435$. Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrátu pro hladinu významnosti 0,9 v závislosti s 10% pravděpodobností chyby prvního druhu $\chi^2_{0.9} = 9.236$.

Vypočítaná hodnota testového kritéria 5.435 je nižší než kritická hodnota. Z tohoto důvodu byla přijata nulová hypotéza a zamítnuta byla hypotéza alternativní, tzn. nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi zkoumanými proměnnými. Tedy na základě ověření hypotézy č. 3 lze tvrdit, že obyvatelé venkova vnímají stejně často, jako obyvatelé hl. m. Prahy, obranu státu a komunity, ve které žijí, jako závazek.

Hypotézu H3 nebyla potvrzena.

H4: Občané ve věku 18-29 let častěji považují roli občana při obraně státu, pakliže se stát ocitá ve stavu ohrožení nebo stavu válečném, jako dobrovolnou, oproti občanům ve věku 50-59 let.

Porovnávány byly odpovědi respondentů na otázku č. 8. Jak je v současné české legislativě definována role občana při obraně státu, pakliže se stát ocitá ve stavu ohrožení nebo stavu válečném? Porovnávaly se odpovědi obyvatel ve věku 18-29 let, 30-39 let, 40-49 let, 50-59 let, 60-69 let, 70 a více let. Přehled odpovědí (pozorovaných a očekávaných četností odpovědí) je podán v tabulce č. 30

Tabulka 30. Ověření hypotézy H4

odpovědi/Segment	všichni respondenti	18-29 let	30-39 let	40-49 let	50-59 let	60-69 let	70 a více let
je povinná	271	77 (78)	87 (88)	70 (67)	24 (27)	9 (9)	4 (3)
je dobrovolná	68	23 (20)	16 (22)	21 (17)	7 (7)	1 (2)	0 (1)
nevím	51	13 (15)	22 (17)	8 (12)	7 (5)	1 (1)	0 (0)
nedokážu posoudit	21	6 (6)	9 (7)	2 (5)	3 (2)	1 (1)	0 (0)
celkem	411	119	134	101	41	12	4
χ^2 test	-	0.797	4.151	4.85	1.457	1.043	2.066

[zdroj vlastní výzkum]

U respondentů ve věku 18-29 let je vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 0.797$. Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrátu pro hladinu významnosti 0,9 v závislosti s 10% pravděpodobností chyby prvního druhu $\chi^2_{0.9} = 7.779$.

Vypočítaná hodnota testového kritéria 0.797 je nižší než kritická hodnota. Z tohoto důvodu byla přijata nulová hypotéza a zamítnuta byla hypotéza alternativní, tzn., nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi zkoumanými proměnnými.

Na základě ověření hypotézy č. 4 lze tvrdit, že občané ve věku 18-29 let, uvádějí stejně často, jako občané ve věku 50-59 let, že považují roli občana při obraně státu, pakliže se stát ocitá ve stavu ohrožení nebo stavu válečném jako dobrovolnou.

Hypotézu H4 nebyla potvrzena.

4.2 Zhodnocení výsledků výzkumu

V provedeném výzkumu byla věnována pozornost postojům občana ČR k obraně státu, jejich roli při obraně státu, názoru na budoucí vývoj bezpečnosti státu, bezpečnostní sbory a domobranecká uskupení.

První výzkumná otázka zněla: Jaké jsou vědomosti respondentů o možnostech zapojení občana do obrany státu?

Z výsledků provedeného výzkumu je patrná dobrá úroveň vědomostí respondentů. Celkem 77,13 % respondentů správně uvedlo, že v době míru je role občana při obraně státu dobrovolná, dále 65,94 % respondentů správně uvedlo, že ve stavu ohrožení ČR nebo ve válečném stavu se tato role může změnit na povinnou. U otázky, kdo podléhá branné povinnosti, téměř polovina respondentů 47,69 % zvolila správnou odpověď „muži a ženy ve věku 18-60 let“. Tato znalost by ale měla dosahovat větší úrovně, neboť se respondentů bezprostředně týká. Obdobná úspěšnost byla u otázky týkající se žádosti státu o poskytnutí automobilu, motocyklu případně autobusu za stavu ohrožení státu nebo ve válečném stavu, na kterou rovněž odpověděla správně přibližně polovina respondentů 54,74 %. Jako neuspokojivý výsledek lze hodnotit výsledek na otázku zájmu respondentů o problematiku obrany a vnitřní bezpečnosti státu, kdy pouze 17,52 % respondentů zvolilo odpověď „určitě ano“ a 30,17 % respondentů zvolilo odpověď „spíše ano“ i přes probíhající válečný konflikt Ukrajiny s Ruskou federací, jak vyplývá z analýzy provedené společností STEM 2. srpna 2022 „*Obyvatelé ČR se v souvislosti s válkou na Ukrajině nejvíce*

*obávají zdražování, a to více nežli samotného vojenského ohrožení ČR. Vyšší ceny jsou nyní největším důvodem ke znepokojení u 33 procent obyvatel, dalších 27 procent je uvádí na druhém místě. Obavy z uprchlické krize nebo ohrožení občanských svobod v souvislosti s válkou jsou naopak relativně druhotné.*²⁵

Vojenského ohrožení ČR se obávalo pouze 28 % respondentů. Na třetím místě se umístila obava z přerušení dodávek plynu a surovin. Z čehož vyplývá, že u většiny obyvatel je na prvním místě zaopatření základních potřeb pro život a bezpečnostní otázky jsou upozaďovány, což je do jisté míry pochopitelné, neboť ČR se dlouhodobě umísťuje mezi nejbezpečnějšími zeměmi na světě. V roce 2023 se umístila na 8. místě.

Druhá výzkumná otázka zněla: Jakou měrou je respondent ochoten zapojit se do obrany státu a posílení vnitřní bezpečnosti?

Již z předchozích odpovědí je patrné, že ochota respondentů zapojit se do obrany není optimální. Na otázku zda respondent cítí stálou spoluodpovědnost za zajišťování obrany a vnitřní bezpečnosti pouze 25,55 % respondentů uvedlo odpověď „určitě ano“ a 29,93 % respondentů zvolilo odpověď „spíše ano“. Jen 32,85 % respondentů vnímá obranu státu jako závazek. Kladně lze hodnotit ochotu respondentů aktivně se zapojit do případně obrany ČR nebo posílení vnitřní bezpečnosti, kdy 35,28 % respondentů zvolilo odpověď „určitě ano“ a 34,79 % zvolilo odpověď „spíše ano“, pouze 13,63 % respondentů zvolilo odpověď „určitě ne“. Není překvapující, že byl v rámci hypotézy H2 přijat předpoklad vyšší ochoty aktivního zapojení držitelů ZP do obrany státu. V ČR se v roce 2023 nachází přibližně 317 tisíc držitelů ZP vlastnících přes milion střelných zbraní. Někteří z těchto držitelů by mohli významně přispět k posílení vnitřní bezpečnosti. Dle průzkumu zadaného agenturou STEN/MAR v roce 2020 na odpovídajícím reprezentativním vzorku populace by přibližně 51 % obyvatel ČR bylo ochotno se aktivně zapojit

²⁵HOŘEJŠ Nikola. *Dopady války: Češi se bojí více zdražování a nedostatku plynu než uprchlické krize*. STEM. 02. 08. 2022 [online]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/dopady-valky-cesi-se-boji-vice-zdrazovani-a-nedostatku-plynu-nez-uprchlicke-krize/> [citováno 2023-02-11].

do obrany ČR, kdy tato hodnota je přibližně o 10 % nižší než v mnou provedeném průzkumu.

Třetí výzkumná otázka zněla: Jak respondent vnímá budoucí vývoj bezpečnosti ČR?

V dotazníkovém šetření byli respondenti požádáni, aby na stupnici 1-5, kde 1=malé riziko, 5=maximální riziko, ohodnotili míru rizika určených druhů bezpečnostních hrozeb. Respondenti se nejvíce obávají negativních aspektů mezinárodní migrace, které ohodnotili průměrně stupněm 3,98. Na druhém místě se umístil kybernetický útok, ohodnocený průměrným stupněm 3,91, na třetí příčce se umístil extremismu, terorismus, nenávisť mezi skupinami obyvatel, masové sociální nepokoje s průměrným stupněm 3,71. Válečný konflikt se umístil až na čtvrtém místě, s průměrným stupněm 3,03. Dle zprávy ministerstva vnitra ČR k prvnímu čtvrtletí roku 2023 se v ČR pohybovalo 1 010 692 osob cizí státní příslušnosti na základě oprávnění k trvalému přechodnému pobytu, především z Ukrajiny. Za stejné období bylo zajištěno celkem 2 658 osob při nelegální migraci na území České republiky. Tudiž obavy respondentů lze shledat za oprávněné i vzhledem k současnému vývoji v zemích EU, které za předchozí migrační krize přijaly nejvíce migrantů. V další otázce byli respondenti tázáni jaký typ válečného konfliktu, který by mohl zasáhnout naše území, považují za více pravděpodobný. Na tuto otázku zvolilo téměř 76 % respondentů možnost nekonvenční formy války s dominujícími hybridními hrozbami. Vzhledem k současnému geopolitickému dění, jako například likvidace plynovodů Nord Stream nebo ostřelování kontejnerových lodí v Rudém moři, lze rovněž výsledek této otázky považovat za uspokojivý. V další otázce byl respondent tázán, zda důvěřuje v schopnost bezpečnostních složek České republiky čelit hrozbám 21. století a zajistit bezpečnost obyvatel. Odpovědi nedopadly zcela dle očekávání, pouze 14 % respondentů odpovědělo „ano“ a 37 % respondentů odpovědělo „spíše ano“. S tímto výsledkem může souviset současná nálada ve společnosti, kdy rovněž u občanů dochází k poklesu důvěry v ústavní instituce, jak je vidět v citovaném průzkumu centra pro výzkum veřejného mínění:

„V reprezentativním šetření CVVM SOÚ AV ČR byla v průběhu období od konce května do poloviny třetí červencové dekády roku 2023 vybraným občanům položena otázka, zda důvěřují základním ústavním institucím. Jak ukazují výsledky, prezidentovi vyjadřovaly důvěru necelé tři pětiny (58 %) občanů, přičemž 21 % mu „rozhodně důvěřovalo“ a 37 % mu „spíše důvěřovalo“, nedůvěru prezidentovi vyslovila více než třetina (37 %) oslovených, v tom 20 % spíše a 17 % rozhodně. 5 % respondentů se nedokázalo rozhodnout. Vládě důvěřovalo 25 % české veřejnosti, v tom 2 % „rozhodně“ a 23 % „spíše“, naopak téměř tři čtvrtiny (73 %) občanů vládě nedůvěřovaly. Poslanecké sněmovně vyjadřovalo důvěru rovněž 25 % občanů, v tom 1 % „rozhodně“ a 24 % „spíše“, a 71 % jí nedůvěřovalo, přičemž 40 % „spíše“ a 31 % „rozhodně“. Senátu důvěru vyjádřilo 36 % občanů (5 % „rozhodně“, 31 % „spíše“) a 58 % Senátu naopak nedůvěřovalo (28 % „spíše“, 30 % „rozhodně“).“²⁶ Dalším bodem dotazníku souvisejícím s touto výzkumnou otázkou byla otázka, zda je zapotřebí připravovat občany ČR k obraně státu, i přes odmítavý postoj některých respondentů zvolilo 45 % respondentů odpověď „určitě ano“ a téměř 35 % respondentů odpověď „spíše ano“, z čehož lze usoudit, že si většina respondentů uvědomuje nutnost posílení bezpečnosti za přispění samotných občanů.

²⁶ CENTRUM ČERVENKA Jan. *Důvěra ústavním institucím – podzim 2023. Centrum pro výzkum veřejného mínění. 14.12.2023* [online]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/5765-duvera-ustavnim-institucim-podzim-2023>. [citováno 2023-02-11].

Poslední výzkumná otázka zněla: Vztah respondenta k občanským sdružením, která se nezávisle na státu zabývají brannou výchovou nebo formují sousedské hlídky a připravují se na zhoršení bezpečnostní situace a případný válečný konflikt?

Na otázku zda respondent disponuje zkušeností s podobným občanským sdružením, 46,23 % respondentů zvolilo odpověď „nemám žádnou zkušenost“, 23,6 % zvolilo odpověď „nemám o nich žádné informace“, 17 % respondentů dokonce zvolilo odpověď „nevím vůbec, že existují“. Přibližně 10 % respondentů uvedlo kladnou zkušenost, a pouhá necelá 4 % respondentů uvedla zápornou zkušenost. Z tohoto výsledku je zřejmé, že míra informovanosti o těchto občanských sdruženích je i přes rozvoj sociálních sítí a komunikačních kanálů na velice nízké úrovni. Další otázka se dotazovala respondentů, jaký je jejich postoj k těmto občanským sdružením, kdy přibližně polovina respondentů vyjádřila kladný a spíše kladný postoj, 18 % respondentů vyjádřilo záporný a spíše záporný postoj. Danou otázku nedokázalo posoudit téměř 34 % respondentů. Tento výsledek je na dobré úrovni. Je vidět, že většina respondentů má kladný nebo neutrální postoj k těmto občanským sdružením.

K následující otázce zabývající se možností vzniku polostátního domobraneckého uskupení zabývajících se vnitřní bezpečností a obranou státu spadající pod ministerstvo vnitra zvolilo odpověď spíše ano a ano necelých 38 % respondentů, necelých 10 % respondentů nedokázalo posoudit a téměř 9 % respondentů nevědělo. Proti bylo přibližně 20 % respondentů, rovněž tento výsledek není špatný vzhledem k tomu, že v nedávné minulosti se domobranecké občanské spolky dostaly do kontroverze se státem a byly de facto postaveny mimo zákon. Dále byla zvolena otázka, zda by respondenti měli zájem o vstup do takové organizace. Na tuto otázku 12 % respondentů odpovědělo jasně „ano“ a 19 % respondentů zvolilo odpověď „spíše ano“, což dohromady tvoří 31 % respondentů. Tento výsledek je pozitivní a lze přisoudit početnému zastoupení držitelů ZP (241), což bylo potvrzeno v hypotézách H2: Držitelé zbrojního průkazu jsou častěji ochotni aktivně se zapojit do obrany ČR v případě vojenského napadení nebo jiné bezpečnostní hrozby než občané, kteří nejsou držiteli zbrojního průkazu.

4.3 Návrh adaptačních opatření

V této části jsou rozebrány možné varianty adaptačních opatření, které mohou přispět ke zvýšení připravenosti občana k obraně státu a posílení bezpečnosti.

4.3.1 Návrh domobrany

Již od roku 2014 začala část obyvatelstva České republiky spatřovat potenciální nebezpečí v nelegální migraci a dostavila se potřeba chránit své domovy a své blízké. Po prodělané epidemii covid-19 a vpádu vojsk Ruské federace na Ukrajinu opět dochází k extrémnímu nárůstu počtu nelegálních migrantů, především z blízkého východu a Afriky, kteří se vydávají balkánskou a středomořskou cestou. Oproti tomu je pravděpodobnost přímého vojenského napadení území České republiky masivním útokem pěchoty a obrněné techniky nadále nízká. Nelze však vyloučit vyslání armády ČR do zahraničí v rámci plnění závazků vůči NATO. V tomto případě by na území ČR nezůstal dostatečný počet vojáků k zajištění obranyschopnosti.

Jak je uvedeno v obranné strategii ČR, *„Léta podfinancování zanechala ozbrojené síly České republiky ve stavu, kdy po lidské i materiální stránce mohou plnit své úkoly jen s řadou omezení. Naakumulované nedostatky budou zatěžovat rozvoj schopností ozbrojených sil České republiky ještě dlouho do budoucna.“*²⁷

V důsledku této globální situace a dalších bezpečnostních rizik, by byl vhodný vznik občanského domobraneckého uskupení podporovaného státem. Tímto by se dosáhlo zapojení většího počtu obyvatel do obrany státu. Pro většinu členů by se nejednalo o hlavní pracovní poměr. Vzhledem k prolínání vnitřních a vnějších bezpečnostních hrozeb by příprava vyžadovala kombinaci vojenských a policejních přístupů, metod a postupů přípravy, tak aby bylo možno domobranecká uskupení využít jak za stavu míru při mimořádných událostech, tak za stavu válečného.

²⁷Obranná strategie České republiky: *The defence strategy of the Czech Republic*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - VHÚ Praha, 2017. ISBN 978-80-7278-702-9. str. 10

Uskupení by spadalo pod ministerstvo vnitra, kde bude sídlit koordinační centrum v čele s velitelem podléhajícím přímo ministru vnitra. Při současném stavu, kdy se v České republice nachází 6 254 obcí, by při vytvoření 10členné skupiny v každé obci bylo k dispozici 62 540 domobranců, což je téměř o polovinu větší početní stav, než kterým v současné době disponuje PČR nebo Armáda České republiky. Rovněž počet držitelů zbrojního průkazu přesahuje 300 tis. občanů, jejich zapojení skýtá velký potenciál. Jak si již uvědomila samotná vláda zavedením institutu stanovené zálohy státu. Dále by bylo možno zapojit spolky sportovní střelby a myslivecké spolky.

Členství:

- dobrovolné s určitými výjimkami,
- věk 18-70 let, status uchazeče o členství možný již od 15 let,
- občan České republiky,
- nutné splnit, zdravotní a psychologické vyšetření,
- povinné členství po dobu pěti let pro bývalé příslušníky PČR, CS, VS, jinak nebude vyplácena renta,
- povinné členství po dobu pěti let pro držitele zbrojního průkazu,
- důstojníci s vedoucí funkcí musí být absolventi armádních nebo policejních vysokých škol, či bývalí příslušníci PČR nebo absolvovat kurz velitele spadající pod PČR.

Působnost

Primárně v příslušném kraji, kde je působiště skupiny domobrany se zaměřením na svoji obec. Případně možnost nasazení po celém území ČR.

Hlavní úkoly:

- spolupráce s PČR na ochraně veřejného pořádku, zajištění veřejné bezpečnosti,
- spolupráce v rámci IZS při mimořádných událostech,
- ochrana důležitých státních objektů a komunikačních struktur,
- účast v boji proti terorismu a extremismu,

- účast na zajišťování pořádku při mimořádných událostech, živelných pohromách nebo místních nepokojích,
- ochrana majetku fyzických a právnických osob,
- organizování sousedských hlídek,
- drogová prevence,
- bezpečnost v dopravě, především v bezprostřední blízkosti školských zařízení,
- ochrana hranic,
- realizace branných kroužků,
- údržba civilních krytů

4.3.2 Marketingová kampaň a zvýšení informovanosti

Realizace vládní marketingovou kampaně zaměřené na posilování národní hrdosti s důrazem na roli občana při obraně státu a bezpečnosti. Zaměřena by byla hlavně na dospívající část populace a šířena především po sociálních sítích a platformách formou reklam a rozhovorů. Využití by byli známí influenceři, působící především na výše uvedených platformách. Současná informovanost ze strany státu je na nedostačující úrovni. Zájemce si informace musí vyhledat sám, což vyžaduje prvotní impulz z jeho strany. To je potřeba změnit.

Důležité je rovněž pořádání přednášek na základních školách, za využití policistů, vojáků a členů domobrany. Každý občan by měl učinit základní opatření pro svoji bezpečnost, jako například vytvoření evakuačního zavazadla nebo zásoby trvanlivých potravin a vody aspoň na 14dní.

4.3.3 Možnost výcviku pro občany

Za důležité považuji na všech základních školách obnovení branných kroužků s různou brannou tematikou. Jako lektori by mohli působit především členové navrhované domobrany. Rovněž rozšíření zájmových technických kroužků, zaměřených například na práci s bezpilotními prostředky, by bylo vhodné. Dále navrhuji rozšíření branné výchovy jako součást osnov na základních a středních školách, pořádání branných kempů v různých délkách od několika dní po několik týdnů, s bezplatnou účastí pro všechny zájemce.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo shrnout poznatky související s přípravou občana k obraně státu jak z historického hlediska, tak ze zahraničních příkladů, zjistit současný stav připravenosti obyvatelstva na obranu státu a posílení vnitřní bezpečnosti, navrhnout možné změny v této oblasti a vytvořit návrh domobrany spadající pod ministerstvo vnitra. Hlavní pozice této organizace budou zastávat bývalí a současní příslušníci policie České republiky. K naplnění těchto cílů byla nejprve vytvořena teoretická východiska, týkající se vztahu občana a státu, jeho vzniku, definice bezpečnosti a její různá pojetí, vymezeny byly aktuální bezpečnostní hrozby a rizika pro Českou republiku, dále byly charakterizovány současné možnosti zapojení občana do obrany státu v České republice a příklady koncepcí ze zahraničí. Další kapitola byla věnována domobraneckým uskupením, jejich historii, a současnému stavu v naší republice.

Na základě získaných informací byl navrhnout výše uvedený koncept domobrany spadající pod ministerstvo vnitra inspirovaný zahraničními modely, především francouzským a maďarským, kdy jsou do velení těchto organizací zapojeni policisté. Tato organizace by mohla vyřešit problém s nedostatkem policistů, a zároveň vytvářet kvalitní základnu případných uchazečů pro bezpečnostní sbory a armádu.

Teoretická východiska byla do značné míry potvrzena výsledky vlastního výzkumu, jehož cílem bylo analyzovat postoj občana ČR k jeho roli při obraně státu. Výzkum byl proveden metodou dotazování, formou dotazníkového šetření na vzorku 411 respondentů, s větším zastoupením držitelů zbrojního průkazu a osob s vysokoškolským vzděláním. Výzkum tedy nebyl reprezentativním vzorkem populace, přesto poskytl cenné informace, a to z důvodu nízké míry prostudování této problematiky. Již samotné šíření dotazníku po sociálních sítích v různých skupinách zvýšilo zájem o danou problematiku a vyvolalo diskusi, což bylo možné sledovat v komentářích dotazníku.

Z výzkumu jasně vyplynulo, že největší obavu přisuzují respondenti negativním aspektům mezinárodní migrace. Na druhém místě se obávají kybernetických útoků, dále následuje hrozba extremismu, terorismu, nenávisti mezi skupinami obyvatel, masové sociální nepokoje, ohrožení funkčnosti

dodávek základních surovin, el. energie a potravin. Odpovědi respondentů týkající se znalosti otázek participace občana při obraně státu byly na dobré úrovni, kdy se počet správných odpovědí téměř vždy rovnal přibližně 50 %, ale určitě je v této problematice nutné zapracovat. Rovněž ochota respondentů se aktivně zapojit do případné obrany státu dosahovala téměř 70 % respondentů, kdy tento výsledek připisují velkému počtu zastoupení držitelů zbrojního průkazu mezi respondenty.

Z formulovaných hypotéz byly verifikovány pouze dvě. Nebyla, potvrzena hypotéza H3: Obyvatelé venkova vnímají častěji než obyvatelé hl.m. Prahy obranu státu a komunity, ve které žijí, jako závazek. Dále nebyla potvrzena hypotéza H4: Občané ve věku 18-29 let častěji považují roli občana při obraně státu, pakliže se stát ocitá ve stavu ohrožení nebo stavu válečném, jako dobrovolnou, oproti občanům ve věku 50-59 let. Naopak verifikována byla hypotéza H2: Držitelé zbrojního průkazu jsou častěji ochotni aktivně se zapojit do obrany ČR v případě vojenského napadení nebo jiné bezpečnostní hrozby než občané, kteří nejsou držiteli zbrojního průkazu a hypotéza H1: Držitelé zbrojního průkazu se více zajímají o problematiku obrany státu a vnitřní bezpečnosti, než lidé, kteří nejsou držitelé ZP.

Vzhledem k současnému stavu naší armády lze pochybovat o tom, jestli naplňuje § 9 odst. 1 Zákona o ozbrojených silách České republiky. V případě válečného konfliktu se naše profesionální armáda přesune na bojiště, které se s největší pravděpodobností bude nacházet mimo území naší republiky. I aktivní zálohy AČR mohou být odveleny do zahraničí. Práce byla zaměřena především na řešení této problematiky. Již za pandemie covid-19 a migrační krize se ukázalo, že police není schopná dostatečně personálně pokrýt celé pole působnosti, v těchto případech byla vždy povolána na pomoc armáda, která však nemusí být k dispozici. Již v nedávné minulosti byly ze strany části obyvatelstva snahy vytvořit systém domobrany, tato snaha se však ze strany naší politické reprezentace nesešla s pochopením. Jelikož vzniklé organizace skýtaly potenciálně mnohá bezpečnostní rizika. V důsledku těchto zjištění došlo k zákazu podobných uskupení a ozbrojená domobrana byla pod pojmem „paramilitantní skupiny“ postavena v roce 2020 mimo zákon. V důsledku tohoto

rozhodnutí došlo k výraznému utlumení domobraneckých uskupení, dokonce k rozpadu některých organizací a k posílení nedůvěry ve státní organizace a politickou reprezentaci. Přesto je zřejmé, že bezpečnostní rizika narůstají, občané jsou si toho ve větší míře vědomí a jsou ochotni se na řešení aktivně podílet. Je tedy důležité zvýšit míru informovanosti ve veřejném prostoru, k čemuž doufejme, přispěl i provedený výzkum, který prokázal, že mnoho občanů je ochotno se aktivně podílet při obraně státu a posílení bezpečnosti, a mohou vytvořit zálohu jak pro armádu, tak pro policii, a zvýšit tím obranyschopnost naší republiky, což dokazují mnohé funkční zahraniční příklady podobných organizací.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

1. Doc. RNDr. Petr Linhart, CSc., Ing. Bohumil Šilhánek OCHRANA OBYVATELSTVA V EVROPĚ Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Praha 2
2. DANICS, Štefan a STRNAD, Štěpán. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7.
3. DANICS, Štefan. *Radikalizace - formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation - forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4.
4. DVOŘÁK, Jan. *Zákon o nakládání se zbraněmi v některých případech ovlivňujících vnitřní pořádek nebo bezpečnost České republiky: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-196-4.
5. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
6. Ing. Bohumil Šilhánek, Doc. Ing. Josef Dvořák, CSc. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*, Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Praha 2003
7. Johnson. Les. 1996. „What is Vigilantism?“ *British Journal of Criminology* 36, no. 2, 220236.
8. MAN, Vlastislav a SCHELLE, Karel. *Základy ústavního práva*. 4., dopl. a aktualiz. vyd. Právo (Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2011. ISBN 978-80-7418-123-8. St.94
9. MULLY, DARREN J. *American Extremism: History, Politics and the Militia Movement*. New York: Routledge. 2004.
10. PRUSÁK, Jozef. *Vybrané kapitoly z modernej teórie štátu a práva*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1992

11. PŘICHYSTAL, Aleš. *Ve službě vlasti: domobrana ve světě a u nás*. Praha: Česká citadela, 2020. ISBN 978-80-88382-11-9.
12. SCOBELL, Andrew and HAMITT, "Goons, gunmen, and gendarmerie: toward a reconceptualization of paramilitary formations." *Journal of Political and Military Sociology* 26, Brad. 1998. no. 2, 213-227
13. VILÁŠEK, Josef a GERHÁT, Ivan. *Příprava občanů k obraně státu*. Praha: Falešník Ondřej Ing. - FALON, 2017. ISBN 978-80-87432-24-2
14. ZELINKA, Jan a ROUČ, Miroslav. *Základy konstrukce zbraní a střeliva a metodika střelby z ručních zbraní*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-534-9.
15. ZOUBEK, Vladimír. *Právo a státověda: úvod do právního a státovědního myšlení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-239-4

Zákonná úprava

1. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
2. Vyhláška č. 380/2002 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva
3. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.
4. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.
5. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů
6. Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

Elektronické zdroje

1. ARMDÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2019. *Aktivní záloha ozbrojených sil České republiky* [online]. Dostupné z: <https://kariera.army.cz/sites/default/files/download/soubor/brozura-az-190911.pdf>. <https://mocr.army.cz/assets/informacni-servis/dobrovolne-predurceni-otazky-a-odpovedi.pdf>

2. BARTÁK Petr. *Švédsko sužuje rostoucí kriminalita gangů, premiér volá po nasazení armády. Tnova. 29.09.2023.* [online]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/524180-alarmujici-vlnu-nasili-hodla-svedsky-premier-resit-nasazenim-armady>
3. ČERVENKA Jan. *Důvěra ústavním institucím – podzim 2023. Centrum pro výzkum veřejného mínění. 14. 12. 2023* [online]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/5765-duvera-ustavnim-institucim-podzim-2023>
4. FIŠEROVÁ Michaela. *K dobrovolnému předurčení se zatím přihlásilo jen třicet lidí. Po prázdninách se to zlepší, věří armáda. Deník N. 23. 08. 2023* [online]. Dostupné z: <https://denikn.cz/1212764/k-dobrovolnemu-predurceni-se-zatim-prihlasilo-jen-tricet-lidi-po-prazdninach-se-to-zlepsi-veri-armada/>
5. GERHÁT Ivan. *Vědí občané, že se na ně může vztahovat branná povinnost?. MINISTERSTVO OBRANY. 02. 12. 2020* [online]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vedi-obcane--ze-se-na-ne-muze-vztahovat-branna-povinnost---225096/>.
6. GLOBE24.CZ. *Jak migranti mění Švédsko? Statisticy vysvětlují, co se stane do roku 2026. 16. 04. 2017* [online]. Dostupné z: <https://globe24.cz/svet/29546-jak-migranti-meni-svedsko-statistici-vysvetluji-co-se-stane-do-roku-2026>.
7. HOŘEJŠ Nikola. *Dopady války: Češi se bojí více zdražování a nedostatku plynu než uprchlické krize. STEM. 02. 08. 2022* [online]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/dopady-valky-cesi-se-boji-vice-zdrazovani-a-nedostatku-plynu-nez-uprchlicke-krize/>.
8. KALODOVÁ Julie. *Vycvičených civilistů se zbraní na pomoc v krizi je v Česku už tisícovka. Novinky.cz 02.08.2023* [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-vycvicenych-civilistu-se-zbrani-na-pomoc-v-krizi-je-v-cesku-uz-tisicovka-40438288>.
9. METS Olesya. *Nejbezpečnější země světa – přehled pro rok 2024. Wisa. 29.06.2023* [online]. Dostupné z: <https://wise.com/cz/blog/nejbezpecnejsi-zeme-sveta>.

10. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Švédsko: *Vysoké riziko teroristických útoků. 17.08.1923* [online]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/stockholm/cz/konzularni_usek/aktualni_informace/aktualni_bezpecnostni_situace_ve_svedsku_1.html
11. NÁRODNÍ DOMOBRAŇ. *Preambule: čím chce být národní domobrana. Národní domobrana.cz.* [online]. Dostupné z: <https://narodnidomobrana.cz/preambule-cim-chce-byt-narodni-domobrana/>
12. REINOLD, Theresa, 2011. *State Weakness, Irregular Warfare, and the Right to Self Defense Post-9/11. American Journal of International Law* [online]. 105(2), 244-286 ISSN 0002-9300. Dostupné z: doi:10.5305/amerjintelaw.105.2.0244
13. SMETÁNKA Jakub. *LEX z.s. k „nadstavbovému zákonu“ a „zákazu domobran“.* *Gunlex.cz* 09.01.2020 [online]. Dostupné z: <https://gunlex.cz/clanky/tiskove-zpravy/3613-lex-z-s-k-nadstavbovemu-zakonu-a-zakazu-domobran>
14. STEM/MARK, 2020. *Příprava občanů k obraně státu. Závěrečná zpráva z kvantitativního výzkumu* [online]. Praha Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a717/f9/100880s_pm9031_1.pdf
15. UHLÍŘ Lubomír. *Dualistická rakouská domobrana a ozbrojené měšťanské sbory. Primaplana.* 26.04.2016 [online]. Dostupné z: <https://www.primaplana.cz/news/dualisticka-rakouska-domobrana-a-ozbrojene-mestanske-sbory/>
16. ZEMANOVÁ Jana. *Aktivní zálohy na Slovensku-velký zájem s podporou státu.* *Armymag.* 04.07.2023 [online]. Dostupné z: <https://www.armymag.cz/2023/07/aktivni-zalohy-na-slovensku-velky-zajem-s-podporou-statu/>.

Jiné zdroje

1. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023.* Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2023. ISBN 978-80-7441-097-0.

2. *Čtvrtletní správa o migraci IV.2023*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/>
3. GERHÁT, Ivan. *Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol*. 2. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha, 2018. ISBN 978-80-7278-728-9.
4. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2013 [i.e. 2014]. ISBN 978-80-86466-50-7.
5. *Obranná strategie České republiky 2023*, Ministerstvo obrany České republiky, VHÚ Praha 2023 [online]. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/obranna__strategie-_c_r_2023_final.pdf.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
H	Hypotéza
MO	Ministerstvo obrany
NATO	Severoatlantická aliance
ND	Národní domobrana
PČR	Police České republiky
POKOS	Příprava občana k obraně státu
USA	Spojené státy americké
VO	Výzkumné otázky
ZD	Zemská domobrana

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Pohlaví respondentů. Otázka č. 1[zdroj vlastní výzkum]	47
Tabulka 2. Věk respondentů. Otázka č. 2[zdroj vlastní výzkum]	47
Tabulka 3. Vzdělání respondentů. Otázka č. 3[zdroj vlastní výzkum]	48
Tabulka 4. Zaměstnání respondentů. Otázka č. 4[zdroj vlastní výzkum]	49
Tabulka 5. Bydliště respondentů. Otázka č. 5[zdroj vlastní výzkum].....	50
Tabulka 6. Zbrojní průkaz. Otázka č.6[zdroj vlastní výzkum]	51
Tabulka 7. Role občana při obraně státu v době míru otázka č. 7 [zdroj vlastní výzkum]	52
Tabulka 8. Role občana při obraně státu ve válečném stavu. Otázka č. 8 [zdroj vlastní výzkum]	53
Tabulka 9. Kdo podléhá branné povinnosti. Otázka č. 9 [zdroj vlastní výzkum]	54
Tabulka 10. Žádost poskytnutí dopravního prostředku. Otázka č. 10 [zdroj vlastní výzkum]	55
Tabulka 11. Zajímáte se o obranu a vnitřní bezpečnosti státu? Otázka č. 11 [zdroj vlastní výzkum]	56
Tabulka 12. Cítíte stálou spoluodpovědnost za zajišťování obrany a vnitřní bezpečnosti státu? Otázka č. 12[zdroj vlastní výzkum]	57
Tabulka 13. Vnímání obrany státu a komunity jako závazek? Otázka č. 13 [zdroj vlastní výzkum]	58
Tabulka 14. Ochota občana aktivně se zapojit do obrany a vnitřní bezpečnosti. Otázka č. 14[zdroj vlastní výzkum]	59
Tabulka 15. Názor na nutnost přípravy občanů k obraně státu a ochraně bezpečnosti státu. Otázka č. 15[zdroj vlastní výzkum]	60
Tabulka 16. Hodnocení míry nebezpečí u vybraných položek. Otázka č. 16 [zdroj vlastní výzkum]	62
Tabulka 17. Hodnocení míry informovanosti. Otázka č. 17[zdroj vlastní výzkum]	63
Tabulka 18. Hodnocení role občana při obraně státu. Otázka č. 18 [zdroj vlastní výzkum]	63

Tabulka 19. Riziko vzniku a rozvoje válečného konfliktu na našem území. Otázka č. 19[zdroj vlastní výzkum]	64
Tabulka 20. Důvěra ve schopnosti bezpečnostních složek. Otázka č. 20 [zdroj vlastní výzkum]	65
Tabulka 21. Zkušenost s občanským sdružením „domobranou“. Otázka č. 21 [zdroj vlastní výzkum]	66
Tabulka 22. Postoj k občanským sdružením „domobranou“. Otázka č. 22 [zdroj vlastní výzkum]	67
Tabulka 23. Názor na vznik domobraneckého uskupení. Otázka č. 23 [zdroj vlastní výzkum]	68
Tabulka 24. Zájem o vstup do domobraneckého uskupení. Otázka č. 24 [zdroj vlastní výzkum]	69
Tabulka 25. Podmínka členství pro vyplácení renty. Otázka č. 25 [zdroj vlastní výzkum]	70
Tabulka 26. Podmínka členství pro nabytí zbrojního průkazu. Otázka č. 26 [zdroj vlastní výzkum]	71
Tabulka 27. Ověření hypotézy H1[zdroj vlastní výzkum].....	73
Tabulka 28 Ověření hypotézy H2[zdroj vlastní výzkum].....	74
Tabulka 29. Ověření hypotézy H3[zdroj vlastní výzkum].....	76
Tabulka 30. Ověření hypotézy H4[zdroj vlastní výzkum].....	77

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Věk respondentů. Otázka č. 2[zdroj vlastní výzkum].....	48
Graf 2. Vzdělání respondentů. Otázka č. 3[zdroj vlastní výzkum]	49
Graf 3. Zaměstnání respondentů. Otázka č. 4[zdroj vlastní výzkum]	50
Graf 4. Bydliště respondentů. Otázka č. 5[zdroj vlastní výzkum]	51
Graf 5. Zbrojní průkaz. Otázka č. 6[zdroj vlastní výzkum].....	52
Graf 6. Role občana při obraně státu v době míru. Otázka č. 7 [zdroj vlastní výzkum].....	53
Graf 7. Role občana při obraně státu ve válečném stavu. Otázka č. 8 [zdroj vlastní výzkum]	54
Graf 8. Kdo podléhá branné povinnosti. Otázka č. 9 [zdroj vlastní výzkum]	55
Graf 9. Žádost poskytnutí dopravního prostředku. Otázka č. 10 [zdroj vlastní výzkum]	56
Graf 10. Zajímáte se o obranu a vnitřní bezpečnosti státu? Otázka č. 11 [zdroj vlastní výzkum]	57
Graf 11. Cítíte stálou spoluodpovědnost za zajišťování obrany a vnitřní bezpečnosti státu? Otázka č. 12 [zdroj vlastní výzkum].....	58
Graf 12 Vnímání obrany státu a komunity jako závazek? Otázka č. 13 [zdroj vlastní výzkum].....	59
Graf 13. Ochota občana aktivně se zapojit do obrany a vnitřní bezpečnosti. Otázka č. 14 [zdroj vlastní výzkum].....	60
Graf 14. Názor na nutnost přípravy občanů k obraně státu a ochraně bezpečnosti státu. Otázka č. 15 [zdroj vlastní výzkum].....	61
Graf 15. Hodnocení role občana při obraně státu. Otázka č. 18 [zdroj vlastní výzkum]	64
Graf 16 Riziko vzniku a rozvoje válečného konfliktu na našem území. Otázka č. 19[zdroj vlastní výzkum]	65
Graf 17. Důvěra ve schopnosti bezpečnostních složek. Otázka č. 20 [zdroj vlastní výzkum]	66
Graf 18. Zkušenost s občanským sdružením „domobranou“. Otázka č. 21 [zdroj vlastní výzkum]	67

Graf 19. Postoj k občanským sdružením „domobranou“. Otázka č. 22	
[zdroj vlastní výzkum].....	68
Graf 20. Názor na vznik domobraneckého uskupení. Otázka č. 23	
[zdroj vlastní výzkum].....	69
Graf 21 Zájem vstup do domobraneckého uskupení. Otázka č.24	
[zdroj vlastní výzkum].....	70
Graf 22. Podmínka členství pro vyplácení renty. Otázka č. 25	
[zdroj vlastní výzkum].....	71
Graf 23. Podmínka členství pro nabytí zbrojního průkazu.Otázka č. 26	
[zdroj vlastní výzkum].....	72

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník.....	100
-----------------------------------	------------

Příloha P I: Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Tomáš Kopecký a jsem studentem Policejní akademie ČR v Praze, obor bezpečnostně právní studia. Touto cestou Vás prosím o vyplnění dotazníku, věnovaného problematice přípravy občanů k obraně státu v návaznosti na profesní přípravy příslušníků Policie České republiky.

Získané výsledky budou využity v diplomové práci na toto téma. Uvedený dotazník je vyloženě anonymní.

Instrukce k vyplnění dotazníku:

- není-li uvedeno jinak, prosím u každé otázky zvolte vždy jen jednu odpověď

Velmi děkuji za Váš čas a ochotu pomoci mi tímto způsobem.

1. Vaše pohlaví:

- a) žena
- b) muž

2. Jaký je Váš věk?

- a) 18-29 let
- b) 30-39 let
- c) 40-49 let
- d) 50-59 let
- e) 60-69 let
- f) 70 a více let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) střední bez maturity
- c) střední s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

4. Jaké vykonáváte zaměstnání?
- a) soukromý sektor
 - b) školství
 - c) veřejná správa
 - d) příslušník bezpečnostních sborů, armáda
 - e) starobní, invalidní důchod
 - f) OSVČ
5. Žijete na?
- a) venkově
 - b) malém městě
 - c) velkém městě
 - d) hl. m. Praha
6. Jste držitel zbrojního průkazu?
- a) ano
 - b) ne, a neuvažuji o jeho pořízení
 - c) ne, ale zvažuji o jeho pořízení
7. Jak je v současné české legislativě definována role občana při obraně státu, pakliže se stát neocitá v žádném stavu ohrožení nebo stavu válečném?
- a) je dobrovolná
 - b) je povinná
 - c) nevím
 - d) nedokážu posoudit
8. Jak je v současné české legislativě definována role občana při obraně státu, pakliže se stát ocitá ve stavu ohrožení nebo stavu válečném?
- a) je povinná
 - b) je dobrovolná
 - c) nevím
 - d) nedokážu posoudit

9. Kdo podléhá branné povinnosti?
- a) pouze muži
 - b) pouze ženy
 - c) muži i ženy bez ohledu na svůj věk
 - d) muži i ženy ve věku 18-60 let
 - e) brannou povinnost nemá nikdo, je to dobrovolné
 - f) nevím, nemám dostatek informací
10. Může stát po občanovi žádat za stavu ohrožení státu nebo ve válečném stavu např. poskytnutí jeho automobilu, motocyklu případně autobusu?
- a) určitě ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) určitě ne
 - e) nedokážu posoudit
11. Zajímáte se o problematiku obrany a vnitřní bezpečnosti státu?
- a) určitě ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) určitě ne
12. Cítíte stálou spoluzodpovědnost za zajišťování obrany a vnitřní bezpečnosti státu?
- a) určitě ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) určitě ne
 - e) nedokážu posoudit

13. Vnímáte obranu státu a komunity, ve které žijete, jako závazek?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nedokážu posoudit

14. Jste ochoten/ochotna se aktivně zapojit do případné obrany ČR nebo posílení vnitřní bezpečnosti?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

15. Je dle Vašeho názoru zapotřebí připravovat občany ČR k obraně státu a zapojení do ochrany bezpečnosti?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nedokážu posoudit

16. V tabulce prosím u každé položky vyberte míru rizika (jak vnímáte danou hrozbu jako ohrožující bezpečnost ČR), a to na stupnici 1-5, kde 1 = malé riziko, 5 = maximální riziko.

Kybernetické útoky					
Negativní aspekty mezinárodní migrace					
Extremismus, terorismus, nenávisť mezi skupinami obyvatel, masové sociální nepokoje					
Válečný konflikt					
Ohrožení funkčnosti dodávek základních surovin a el. Energie a potravin					
Pohromy (přírodní, nemoci, lidskou činností)					

17. Prosím v tabulce ohodnoťte Vaši informovanost v dané problematice, na stupnici 1-5, tentokrát jako ve škole: 1 = vynikající vzdělanost, 5 = nedostatečná vzdělanost

Kybernetické útoky					
Negativní aspekty mezinárodní migrace					
Extremismus, terorismus, nenávisť mezi skupinami obyvatel, masové sociální nepokoje					
Válečný konflikt					
Ohrožení funkčnosti dodávek základních surovin a el. Energie a potravin					
Pohromy (přírodní, nemoci, lidskou činností)					

18. Jak hodnotíte roli občana při obraně státu a zajišťování vnitřní bezpečnosti?
- a) zcela dostačující
 - b) spíše dostačující
 - c) spíše nedostačující
 - d) zcela nedostačující
 - e) nedokážu posoudit
19. Riziko vzniku a rozvoje válečného konfliktu na našem území v současné době stále panuje. Válečný konflikt nemusí být pouze „klasický“, v podobě války, v níž fyzicky bojují vojáci. Rizikem jsou i další hybridní formy boje, které jsou spojeny s ekonomickými sankcemi, embarga na zdroje, teroristické aktivity, řízená masová migrace, občanské nepokoje atd. Vznik jakého typu válečného konfliktu považujete v současné době za více pravděpodobný?
- a) klasického, v němž fyzicky bojují vojáci
 - b) nekonvenčního s dominujícími hybridními hrozbami
 - c) nedokážu posoudit
20. Důvěřujete v schopnost bezpečnostních složek České republiky čelit hrozbám 21. století a zajistit bezpečnost obyvatel České republiky?
- a) ano
 - b) ne
 - c) spíše ano
 - d) spíše ne
 - e) nedokážu posoudit

21. Disponujete zkušenostmi s občanským sdružením, které se nezávisle na státu zabývá brannou výchovou nebo formuje sousedské hlídky a připravuje se na zhoršení bezpečnostní situace a případný válečný konflikt?

- a) mám kladnou zkušenost
- b) mám zápornou zkušenost
- c) nemám žádnou zkušenost
- d) nemám žádnou zkušenost
- e) nemám o nich žádné informace
- f) nevím vůbec, že existují

22. Jaký je váš postoj k občanským sdružením, která se nezávisle na státu zabývají brannou výchovou nebo formují sousedské hlídky a připravují se na zhoršení bezpečnostní situace a válečný konflikt?

- a) záporný
- b) kladný
- c) spíše záporný
- d) spíše kladný
- e) zatím nedokážu posoudit

23. Domníváte se, že by mělo vzniknout polostátní domobranecké uskupení zabývající se vnitřní bezpečností a obranou státu (domobrana) spadající pod ministerstvo vnitra?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) spíše ano
- e) spíše ne
- f) nedokážu posoudit

24. Měl byste zájem o vstup do takového občanského sdružení?

- a) ano
- b) ne
- c) spíše ano
- d) spíše ne
- e) nedokážu posoudit

25. Mělo by dle Vás být členství v organizaci jmenované v otázce č 23. pro bývalé příslušníky bezpečnostních sborů po dobu 5 let podmínkou pro vyplácení renty?

- a) ano
- b) ne
- c) spíše ano
- d) spíše ne
- e) nedokážu posoudit

26. Mělo by dle Vás být členství minimálně po dobu 5let v organizaci jmenované v otázce č 23. pro žadatele o zbrojní průkaz podmínkou pro držení zbrojního průkazu?

- a) ano
- b) ne
- c) spíše ano
- d) spíše ne
- e) nedokážu posoudit